Адыгэ макъ

№ 57 (19571)

2010-рэ илъэс

ГЪУБДЖ

ГЪЭТХАПЭМ И 30

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИIЭП

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Президентым изэIукIэгъухэр

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхьакIущынэ Аслъан УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд игъэIорышIапIэхэу Темыр Кавказ ыкIи Къыблэ федеральнэ шъолъырхэм ащыIэхэм япащэу Петр Ливарскэм тыгъуасэ IофшIэгъу зэIукIэгъу дыриIагъ. УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд икъутамэу Адыгеим щыIэм блэкIыгъэ илъэсым иIофшIэн изэфэхьысыжьхэм ыкIи 2010-рэ илъэсым пшъэрылъэу зыфигъэуцужьыхэрэм бгъуитIур атегущыIагъ.

П. Ливарскэм къызэрэхигъэщыгъэмкIэ, УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд икъутамэхэу субъектхэм ащыIэхэм азыфагу Адыгеим я 22-рэ чIыпIэр блэкIыгъэ илъэсым щиубытыгъ ыкIи анахь дэгъухэм ахалъытагъ. Джащ фэдэу мы аужырэ лъэхъаным тищыIэныгъэ къыхэхьэгъэ «электроннэ кIэтхэжьыным» игъэфедэнкIэ АР-м апэрэ чIыпIэр ыубытыгъ. УФ-м и ПФР ипащэ ыцIэкIэ рэзэныгъэ тхылъ АР-м и Президент П.Ливарскэм ритыжьыгъ.

Нэужым гущыIэ зыштэгъэ ТхьакIущынэ Аслъан фондым икъутамэу Адыгеим щыIэм иIофшIэн зэрэзэхищэрэм осэшхо фишIыгъ. Социальнэ мэхьанэ зиIэ программэхэр гъэцэкIэгъэнхэм, анахьэу Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм яфэIофашIэхэр зэшIохыгъэнхэм анаIэ тырагъэтынэу къафигъэпытагъ.

УФ-м и Президентэу Дмитрий Медведевым иунашъокIэ ТекIоныгъэм ия 65-рэ илъэс ипэгъокIэу ветеранхэм зэтыгъо хъурэ ахъщэ аIэкIэгъэхьэгъэным ылъэныкъокIэ Iофэу ашIэрэм къытегущыIагъ ПФР-м и Адыгэ республикэ къутамэ ипащэу Къулэ Аскэрбый. Федеральнэ гупчэм къытIупщырэ сомэ миллион 33-м къехъур мэлылъфэгъум и 1-м къыщегъэжьагъэу зытефэхэрэм зэраIэкIагъэхьащтыр къыхигъэщыгъ. Ащ нэмыкIэу гъот макIэ зиIэ цIыфхэм, пенсионерхэм IэпыIэгъу тапэкIэ афэхъухэзэ зэрашIыщтым игугъу къышIыгъ. Джащ фэдэу цIыф къызэрыкIохэм ПенсиехэмкIэ фондым упчIэу фыряIэхэм нахь псынкIэу джэуапхэр ятыжьыгъэным пае республикэм имуниципальнэ образованиехэм ыкIи псэупIэхэм зэкIэми «мобильнэ клиент къулыкъум» иамалхэр агъэфедэщтых.

Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Муратрэ ащ игуадзэу Алексей Петрусенкэмрэ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Губгъо IофшIэнхэр зэлъэкIох

Тызыхэт гъэтхэ мафэхэм республикэм ичIыгулэжьхэм анахьэу анаIэ зытырагъэтыхэрэр бжыхьасэхэм зэрифэшъуашэм лъыкIахьэу минеральнэ чIыгъэшIухэмкIэ яшIушIэгъэныр, гъатхэм апхъыщт чылапхъэхэр ыкIи техникэу ящыкIэгъэщтыр гъэхьазырыгъэнхэр, гъэтхасэхэр игъом пхъыгъэнхэр арых.

Адыгеим мэкъу-мэщымкIэ и Министерствэ къытыгъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкIэ, бжыхьэсэ гектар мини 105-м ехъоу республикэм иубгъохэм къащагъэкIыгъэм щыщэу гъэтхэпэ мазэм и 29-м ехъулIэу чIыгъэшIухэмкIэ зэшIушIагъэхэр гектар мин 84-м хьазырэу лъыкIэхьэ. Бжыхьасэхэм яшIушIэгъэным фэгъэхьыгъэ IофшIэныр Джэджэ районым апэу щаухыгъ, ахэм яIэ бжыхьэсэ гектар мин 24,7-м фэдизым игъом дэгъоу ешIушIагъэх. Мы IофшIэныр анахьышIоу зыщызэхэщагъэхэм ащыщых Кощхьэблэ, Шэуджэн, Тэхъутэмыкъое районхэр. Анахь ауж къинагъэхэр Мыекъопэ районыр ыкIи къалэу Мыекъуапэ къепхыгъэ хъызмэтшIапIэхэр арых.

Мы илъэсым республикэм игубгъохэм бжыхьэ коц гектар мин 83,4-м фэдиз хьазыр къащагъэкIыгъ. Ащ щыщэу чIыгъэшIухэр тыгъуасэ ехъулIэу зыIэкIагъэхьагъэр гектар мин 70-м фэдиз хьазыр. МыщкIи апэ итых Джэджэ, Кощхьэблэ, Шэуджэн, Тэхъутэмыкъое, Красногвардейскэ ыкIи Теуцожь районхэр.

Хьэ гектар мин 14,5-м фэдизэу губгъохэм арылъым щыщэу чIыгъэшIухэр зыхатэкъуагъэхэр гектар мин 13-м фэдиз хьазыр. Мы IофшIэныр ащаухыгъ Джэджэ, Кощхьэблэ, Шэуджэн районхэм.

Рапсэу зэшIушIэн фаехэр гектар мини 6,5-м фэдиз мэхъу, ащ щыщэу чIыгъэшIур зыхатэкъуагъэр гектар мини 6-м хьазырэу лъыкIэхьагъ.

Бжыхьасэхэм зэряшIушIэхэрэм дакIоу гъэтхэсэ пасэхэм япхъыни районхэм ащыщхэм ащыфежьагъэх. Мыгъатхэ пстэумкIи республикэм игубгъохэм гъэтхэсэ гектар мини 2-м фэдиз хьазыр ащапхъын фае, ащ щыщэу тыгъуасэ ехъулIэу апхъыгъэр гектар 563-рэ. Зэнтхъ гектар 1777-м щыщэу чылапхъэр зэрагъэкIугъэр гектар 401-рэ мэхъу.

Шъоущыгъу зыхашIыкIырэ чIыплъым ипхъыни республикэм щырагъэжьагъ. Тыгъуасэ ехъулIэу Джэджэ ыкIи Шэуджэн районхэм чIыплъ гектар 50 зырыз ащапхъыгъ.

ЛIЭХЪУСЭЖЪ Хьаджэрэтбый.

Адыгэ Республикэм и Президент и Указ

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо наградэхэр афэгъэшъошэгъэным ехьылIагъ

Адыгэ Республикэм ыпашъхьэ гъэхъэгъэ ин дэдэхэр зэрэщыриIэхэм ыкIи илъэсыбэ хъугъэу Iоф зэришIэрэм афэшI медалэу **«Адыгеим и Щытхъузехь»** зыфиIорэр

ХьапэкIэ Налбый Юныс ыкъом — ветеранхэм (пенсионерхэм) IэпыIэгъу афэхъурэ Адыгэ республикэ фондэу «ТекIоныгъ» зыфиIоу Хъ.Б. Андырхъуаем ыцIэкIэ щытым идиректор фэгъэшъошэгъэнэу.

Гъэсэныгъэм ылъэныкъо гъэхъагъэхэр зэрэщашIыгъэхэм ыкIи илъэсыбэ хъугъэу гуетыныгъэ фыряIэу Iоф зэрашIэрэм афэшI щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм инароднэ кIэлэегъадж»** зыфиIорэр

ЖэнэлI Тэмарэ Щэбанэ ыпхъум — гурыт профессиональнэ гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ кIэлэегъэджэ колледжэу Хъ. Андырхъуаем ыцIэкIэ щытым» икIэлэегъаджэ,

щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм народнэ гъэсэныгъэмкIэ изаслуженнэ IофышI»** зыфиIорэр

Лебедь Валерие Александр ыпхъум — гурыт профессиональнэ гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ кIэлэегъэджэ колледжэу Хъ. Андырхъуаем ыцIэкIэ щытым» икIэлэегъаджэ афэгъэшъошэгъэнэу.

Культурэм изыкъегъэIэтын яIахьышхо зэрэхашIыхьэрэм ыкIи гуетыныгъэ фыряIэу Iоф зэрашIэрэм афэшI щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм культурэмкIэ изаслуженнэ IофышI»** зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Выростков Владимир Егор ыкъом — гурыт профессиональнэ гъэсэныгъэ языгъэгъотырэ къэралыгъо учреждениеу «ИскусствэхэмкIэ Адыгэ республикэ колледжэу У.Хь. Тхьабысимым ыцIэкIэ щытым» икIэлэегъаджэ,

Мэджэджэ Мадин Аскэрбый ыкъом — профессиональнэ литераторхэм я Урысые Союз и Адыгэ регион организацие итхьаматэ,

СтIашъу Сафыет Даутэ ыпхъум — муниципальнэ образованиеу «Тэхъутэмыкъое районым» культурэмрэ киномрэкIэ игъэIорышIапIэ ирайон методическэ гупчэ иметодист.

Искусствэм ылъэныкъо гъэхъагъэхэр зэрэщашIыгъэхэм фэшI щытхъуцIэу **«Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артист»** зыфиIорэр афэгъэшъошэгъэнэу:

Алыбэрд Саныет Махьмудэ ыпхъум — къэралыгъо учреждениеу «Адыгеим лъэпкъ къашъохэмкIэ и Къэралыгъо академическэ ансамблэу «Налмэсым» балетымкIэ иартисткэ,

Кириченко Иринэ Виктор ыпхъум — къэралыгъо учреждениеу «Адыгэ Республикэм и Камернэ музыкальнэ театрэу А.А. Хьанэхъум ыцIэкIэ щытым» иорэдыIо.

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТХЬАКIУЩЫНЭ Аслъан

къ. Мыекъуапэ,
гъэтхапэм и 24-рэ, 2010-рэ илъэс
N 32

Искусствэр — тибайныгъ

Дунаим щэжъынчы

Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу, тилъэпкъэгъухэр зыщыпсэухэрэ хэгъэгумэ ащызэлъашIэрэ Нэхэе Тэмарэ ипчыхьэзэхахьэ къэралыгъо филармонием щыкIуагъ. Концертым симфоническэ оркестрэр, ансамблэхэу «Русская удалыр», «Синдикэр», Адыгеим иартист цIэрыIохэр хэлэжьагъэх.

АР-м и Парламент и Комитет итхьаматэу УдыкIэко Юрэ Къэралыгъо Советым — Хасэм и Щытхъу тхылъ Нэхэе Тэмарэ къыритыжьыгъ, мэкъэ дахэ зиIэ артисткэу сэнаущыгъэ ин зыхэлъым фэгушIон зэрилъэкIырэр гуапэ щыхъугъ.

Адыгеим культурэмкIэ и Министерствэ ыцIэкIэ министрэм иапэрэ гуадзэу Анфиса Васильевар, Адыгеим инароднэ артистхэу Андзэрэкъо Чеслав, Бэстэ Азэмат, УФ-м искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу Сулейманов Юныс, Адыгэ къэралыгъо университетым искусствэхэмкIэ институт ипащэу Наталья Чепниян, Адыгэкъалэрэ Кощхьэблэ районымрэ яадминистрациехэм культурэмкIэ ягъэIорышIапIэхэм ацIэкIэ Хъодэ Адамрэ Брыцу Нуретрэ, АР-м и Къэралыгъо филармоние идиректор шъхьаIэу Хъот Заур, нэмыкIхэри Нэхэе Тэмарэ къыфэгушIуагъэх, шIоу щыIэр къыдэхъунэу фаIуагъ.

УишIэныгъэ зыщыхэбгъэхъон, уигулъытэ къэзыIэтын, уилъэпкъ искусствэ урыгушхон зыщыплъэкIыщт концерт филармонием щытлъэгъугъэр. Пчыхьэзэхахьэм тигъэшIыгъэ гупшысэмэ афэгъэхьыгъэ тхыгъэхэр «Адыгэ макъэм» къыщыхэтыутыщтых.

САХЬИДЭКЪО Нурбый.

Пенсиехэмк1э фондым шъущегъэгъуазэ

МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ И 1-м КЪЫЩЫУБЛАГЪЭУ КЪЫХЭХЪО

Валоризацием ишIуагъэкIэ пенсиехэм щылэ мазэм и 1-м къыщыублагъэу къазыхэхъогъэ уж, джыри мэлылъфэгъум и 1-м къыщыублагъэу ахэр къаIэтых.

Ныбжьым, сэкъатныгъэ цIыфым зэриIэм ыкIи зыIыгъыщтыр зэримыIэжьым апае афагъэуцурэ пенсиехэм проценти 6,3-рэ къахэхъо. 2010-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м къыщыублагъэу IофшIэнымкIэ пенсиехэм яструктурэ зэрэзэхъокIыгъэм ыпкъ къикIэу, Iахь-Iахьэу мыгощыгъэу, пенсиехэм зэрэпсаоу къахэхъощт. Ипенсие къыхэхъуагъэр зыфэдизыр хэти ежь-ежьырэу джы къылъытэн ылъэкIыщт. ГущыIэм пае, цIыфым ипенсие сомэ 8000 мэхъумэ, сомэ 8000-м ипроценти 6,3-р сомэ 504-рэ.

IофшIэнымкIэ пенсиехэм ямызакъоу, къэралыгъо пенсиехэри индексацие ашIыгъэх.

Къэралыгъо пенсие зэратыхэрэм ащыщых:

— яцIыкIугъом къыщыублагъэу сэкъатныгъэ зиIэхэр;

— сэкъатныгъэ зиIэхэу, IофшIэнымкIэ пенсие афэгъэуцугъэным ифитныгъэ къязытырэ стажыр изымыгъэкъугъэхэр;

— бзылъфыгъэхэу ыкIи хъулъфыгъэхэу зыныбжь илъэс 60-м ыкIи 65-м нэсыгъэхэу IофшIэнымкIэ ныбжьым телъытэгъэ пенсие афэгъэуцугъэным пае стажыр изымыгъэкъугъэхэр;

— дзэ къулыкъушIэхэр;

— радиационнэ ыкIи техногеннэ тхьамыкIэгъошхохэм къин къызфихьыгъэхэр;

— федеральнэ къэралыгъо къулыкъушIэхэр.

Джащ фэдэу пенсиитIу къызэратырэ гражданхэу, зиятIонэрэ пенсие къэралыгъо пенсиеу щытхэр:

— заом шъобжэу хахыгъэм ыпкъ къикIэу сэкъатныгъэ зиIэ хъугъэхэр;

— Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэр;

— дзэ къулыкъушIэу зишъхьэгъусэ хэкIодэгъэ шъузабэхэу ятIонэрэу дэмыкIожьыгъэхэр;

— зэрэхащыгъэм тегъэпсыкIыгъэу дзэ къулыкъум щыIагъэхэм ятэ-янэхэр;

— «Блокаднэ Ленинград щыпсэущтыгъ» зыфиIорэ тамыгъэр къызыфагъэшъошагъэхэр.

Къэралыгъо пенсие зэратырэ купхэу зыцIэ къетIуагъэхэм пенсиеу аратыщтыр зыфэдизыщтыр социальнэ пенсием елъытыгъэу щыт, сыда пIомэ социальнэ пенсием ипроцент пчъагъэ тегъэпсыкIыгъэу къэралыгъо пенсиехэр агъэнафэх.

Тызыхэт илъэсым имэлылъфэгъу и 1-м къыщыублагъэу социальнэ пенсиехэм процентi 8,8-рэ къахэхъо ыкIи ахэр сомэ 2787-рэ чапыч 46-м нэсых, арышъ, социальнэ пенсиехэм къахэхъуагъэр зыфэдизым тегъэпсыкIыгъэу къэралыгъо пенсиехэр къафалъытэжьыщтых.

Пенсиехэр индексацие шIыгъэнхэм епхыгъэ IофшIэнхэм ямызакъоу, номерэу 247-рэ зытетэу 2010-рэ илъэсым мэзаем и 24-м къыдэкIыгъэ Указым Хэгъэгу зэошхом ТекIоныгъэр къызыщыдахыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэр зэрагъэмэфэкIырэм пае ахъщэ зэтыгъо ятыгъэным ехьылIэгъэ Iофыгъоу ыгъэнафэхэрэр гъэцэкIэжьыгъэнхэм пае ПФР-м иорганхэу Адыгэ Республикэм щыIэхэм IофшIэныбэ зэшIуахыгъ.

Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм, Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэм, Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэм афагъадэхэрэм, тамыгъэу «Блокаднэ Ленинград щыпсэущтыгъ» зыфиIорэр къызыфагъэшъошагъэхэм, зыныбжь имыкъугъэхэу концлагерьхэм адэфэгъагъэхэм, Хэгъэгу зэошхом, Финляндиемрэ Япониемрэ арашIылIэгъэгъэ заохэм ащыфэхыгъэхэм яшъхьэгъусэхэм, Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэу щымыIэжьхэм яшъхьэгъусэхэм зэтыгъо шIыкIэм тетэу сомэ 5000 зырыз къаратыщт.

Зыныбжь икъугъэхэу концлагерьхэм адэфэгъагъэхэм, джащ фэдэу Хэгъэгу зэошхом илъэхъанэ мэзи 6-м къыщымыкIэу тылым щылэжьагъэхэм ахалъытэхэрэм е Хэгъэгу зэошхом илъэхъанэ псэемыблэжьэу Iоф зэришIагъэм пае наградэхэр къызыфагъэшъошагъэхэм зэтыгъо шIыкIэм тетэу сомэ 1000 зырыз къаратыщт.

Зэтыгъо ахъщэ тынхэр къаратыщтых зыцIэ къетIогъэ купхэм ахэхьэрэ статус зэряIэр къэзыушыхьатырэ документхэм атегъэпсыкIыгъэу. Мы лъэхъаным пенсиехэр индексацие шIыгъэнхэм ыкIи зэтыгъо ахъщэ тынхэр афэгъэуцугъэнхэм ехьылIэгъэ IофшIэн пстэури УФ-м ПенсиехэмкIэ ифонд ичIыпIэ органхэм зэшIуахыгъахэх, ахъщэр зэраратыщт документхэр агъэхьазырыгъэх.

БРАУКЪО Марин.
ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ пенсиехэр афэгъэуцугъэнхэмкIэ, къафэлъытэжьыгъэнхэмкIэ ыкIи ятыгъэнхэмкIэ иотдел ипащэ игуадз.

МАЗЭ КЪЭС АРАТЫРЭ АХЪЩЭМ КЪЫХЭХЪОЩТ

Номерэу 308-ФЗ зытет Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием 2010-рэ илъэсымкIэ ыкIи план пIалъэу 2011 — 2012-рэ илъэсхэмкIэ ифедеральнэ бюджет ехьылIагъ» зыфиIоу 2009-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 2-м аштагъэм къыделъытэ мэлылъфэгъум и 1-м къыщыублагъэу мазэ къэс аратырэ ахъщэ тыным (ЕДВ-м) хэгъэхъогъэнэу.

Тызыхэт илъэсым имэлылъфэгъу и 1-м къыщыублагъэу куп зырызхэм ахэхьэрэ гражданхэм — номерэу 122-ФЗ зытет Федеральнэ законэу 2004-рэ илъэсым шышъхьэIум и 22-м аштагъэм тегъэпсыкIыгъэу мазэ къэс ахъщэ тынхэр къызэратыхэрэм, джащ фэдэу Советскэ Союзым и ЛIыхъужъхэм, Урысые Федерацием и ЛIыхъужъхэм, Щытхъум иорден пстэури къызыфагъэшъошагъэхэм ыкIи ахэм яунагъохэм ащыщхэм, Социалистическэ IофшIакIэм и ЛIыхъужъхэм ыкIи ЛэжьэкIо Щытхъум иорден пстэури къызыфагъэшъошагъэхэм мазэ къэс къаратырэ ахъщэ тыныр процентi 10-у индексацие шIыгъэнэу.

ГущыIэм пае, Хэгъэгу зэошхом сэкъатныгъэ хэзыхыгъэхэм ыкIи Хэгъэгу зэошхом хэлэжьагъэхэу ыужкIэ сэкъатныгъэ зиIэ хъугъэхэм къаратырэ ЕДВ-м сомэ 308-рэ чапыч 80-рэ къыхахъуи, сомэ 3396-рэ чапыч 80-м нэсыгъ.

А I-рэ купым хэхьэрэ сэкъатныгъэ зиIэхэм ЕДВ-у къаратырэр сомэ 2378-рэ чапыч 20-м нэсыгъ, ар ыпэкIэ къаратыщтыгъэм сомэ 216-рэ чапыч 20-кIэ нахьыб. Я II-рэ, я III-рэ купхэм ахэхьэрэ сэкъатныгъэ зиIэхэм ЕДВ-у къаратырэр соми 154-рэ чапыч 40-кIэ ыкIи соми 123-рэ чапыч 60-кIэ нахьыбэ хъухи, сомэ 1698-рэ чапыч 40-м ыкIи сомэ 1359-рэ чапыч 60-м нэсыгъэх. Сэкъатныгъэ зиIэ кIэлэцIыкIухэм мазэ къэс ахъщэ тынэу къаратырэр сомэ 1698-рэ чапыч 40-м нэсыгъ, къыхэхъуагъэр соми 154-рэ чапыч 40-рэ.

Мазэ къэс ахъщэ тынэу къаратырэм щыщ Iахьэу гъэпсыгъэ социальнэ фэIо-фэшIэ зэхэубытэгъэ купым уасэу иIэм мэлылъфэгъум и 1-м къыщыублагъэу сомэ 64-рэ къыхэхъо ыкIи сомэ 705-рэ чапычи 10-м нэсы.

Мазэ къэс къаратырэ ахъщэ тыныр индексацие шIыгъэным ехьылIэгъэ IофшIэныр ПФР-м иорганхэу Адыгэ Республикэм щыIэхэм зэшIуахыгъах ыкIи мэлылъфэгъум и 1-м къыщыублагъэу къахэхъуагъэр зэрадыхэтэу цIыфхэм ахъщэ тынхэр къаратыщтых.

ХЬАЦIЫКIУ Марин.
ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ социальнэ тынхэмкIэ иотдел ипащ.

ИЛЪЭПКЪ ФЭУСАГЪ

КIубэ Щэбанэ къызыхъугъэр илъэси 120-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэу «КъасIорэр сэ сиорэд ...» зыфиIорэ зэхахьэ гъэтхапэм и 23-м АР-м и Лъэпкъ библиотекэ щыкIуагъ.

Ащ хэлэжьагъэх АР-м культурэмкIэ и Министерствэ иотдел ипащэу Шэуджэн Бэлэ, профессорхэу ЩэшIэ Казбек, Къуныжъ Мыхьамэт, гуманитар ушэтынхэм апылъ Адыгэ республикэ институтым ипащэ игуадзэу Мамый Руслъан, КIубэ Щэбанэ ыпхьоу КIубэ Саидэ, Адыгэ къэралыгъо университетым икIэлэегъаджэхэр, студентхэр, нэмыкIхэри. Лъэпкъ библиотекэм иIофышIэу Коцэгъу Сачнэт зэIукIэр къызэIуихызэ, орэдусэу, фольклористэу, усакIоу КIубэ Щэбанэ гъогу къин къызэрикIугъэр, IэкIыб хэгъэгухэм ащыпсэузэ ихэку фэшъыпкъэу зэрэфэлэжьагъэр къыIуагъ.

Iофтхьабзэр зезыщэгъэ Мамый Руслъанэ КIубэ Щэбанэ къэзышIэжьыхэрэр, иIофшIагъэ зыгъэлъапIэхэрэр зэIукIэм зэрэхэлажьэхэрэр игущыIэ къыщыхигъэщыгъ.

Шэуджэн Бэлэ КIубэ Щэбанэ илъэпкъ къыфигъэнэгъэ кIэныр зэрэосэнчъэр, итворчествэ илъэс пчъагъэмэ къакIоцI узыдэлэжьэн плъэкIыщтхэр зэрэхэтыр къыIуагъ. КIубэ Щэбанэ къызыхъугъэр илъэси 120-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэу Министерствэм Iофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зэхищэщтых. ИскусствэхэмкIэ кIэлэцIыкIу еджапIэхэу республикэм итхэм, Адыгэ Республикэм искусствэхэмкIэ иколледж лекциехэр, пчыхьэзэхахьэхэр, концертхэр ащызэхащэщтых. Iоныгъо мазэм тиорэдыIохэм къатыщт концертым мы Iофтхьабзэр зэфишIыжьыщт.

Ащ ыуж къэгущыIэгъэ ЩэшIэ Казбек КIубэ Щэбанэ опсэуфэ ихэку къыгъэзэжьы зэрэшIоигъуагъэр, тыдэ щыIэми «ыIупэ зэрэтелъыгъэр» къыIуагъ. Щэбанэ Iашэ зэримыIыгъыгъэм, ихэку зэрэфэшъыпкъагъэм пае лажьэ имыIэу къэзыIощтыгъэ унашъоу къыхаутыгъагъэм ихэгъэгу къыгъэзэжьын фитэу итыгъ. Ау иунагъуи ежьыми ар арагъэшIагъэп. ЧIыпIэ зэфэшъхьафхэу адыгэхэр зэрысхэм ар ащыIагъ. Лъэпкъым ылэжьыгъэ усэжъхэр, таурыхъхэр ахэм къащиугъоижьыгъ. Ахэри, ежь ытхыгъэхэри Адыгеим къащэжьыгъэх. Ихэку зэримысэу лъэпкъым анахь чанэу фэлэжьагъэхэм ар ащыщ. Ытхыгъэхэр зэгорэм къыдагъэкIыжьыныр, ныбжьыкIэхэм арагъэлъэгъужьыныр ары анахьэу ар къызыкIэлъэIущтыгъэр.

Къуныжъ Мыхьамэт КIубэ Щэбанэ итворчествэ IэкIыбым къизыхыжьыгъэхэу КIубэ Саидэрэ ЩэшIэ Казбекрэ зэрафэразэр къыIуагъ. Ащ итхыгъэхэм лъэпкъ гупшысакIэр куоу зэрапхырыщыгъэр, тихъишъэу къытхыжьыгъэхэр къыхэутыгъэхэу зэрэтиIэнхэ фаер игущыIэ къыщыхигъэщыгъ.

КIубэ Щэбанэ итхыгъэхэм афэгъэхьыгъэу бэ зэхахьэм къыщаIуагъэр. Ащ иорэдхэр, иусэхэр къыщаIонхэу, игугъу щашIынэу къызыщыхъугъэ Хьакурынэхьаблэ хьакIэщ къыщызэIуахымэ ныбжьыкIэхэм ялъэпкъ нахь агъэлъапIэу пIугъэнхэмкIэ ишIуагъэ къэкIонэу алъытагъ.

ДАУТЭ Анжел.

МИЛИЦИЕР ЗЫЗЭХАЩАГЪЭР ИЛЪЭС 90-рэ ХЪУГЪЭ

Мыекъуапэ милициер зыщызэхащагъэр илъэс 90-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ зэхахьэ бэмышIэу щыIагъ. Ащ хэлэжьагъэх Мыекъопэ къэлэ администрацием ипащэ иапэрэ гуадзэу Аулъэ Юрэ, къалэм инароднэ депутатхэм я Совет итхьаматэу Вадим Николаевыр, Мыекъуапэ и МВД ипащэу Андрей Федосеевыр, милицием иветеранхэм яорганизацие итхьаматэу Александр Романовыр, МВД-м иIофышIэхэр.

Зэхахьэм Андрей Федосеевым къыщишIыгъэ докладым къыщыхигъэщыгъ милициер зызэхащагъэм къыщегъэжьагъэу джырэ мафэхэм анэсыжьэу гъогоу къыкIугъэр. ЦIыфхэм ягупсэфыныгъэ къэухъумэгъэныр, хабзэр зыукъохэрэр къыхэгъэщыгъэнхэр япшъэрылъ шъхьаIэу къыIуагъ. Илъэс зэфэшъхьафхэм милицием исатыр хэтыгъэхэм лIыгъэу зэрахьагъэм игугъу къышIыгъ. Милицием ухэтыныр зэрэмыпсынкIагъор, къулыкъур ахьызэ зыпсэ зыгъэтIылъыгъэхэр тарихъым лIыхъужъэу къызэрэхэнэщтхэр къыIуагъ.

Александр Романовым милицием зыхэтыгъэ лъэхъаныр ыгу къыгъэкIыжьызэ, цIыфхэм ярэхьатныгъэ къыухъумэу Мыекъуапэ милицием иотделениитIу нахь зэрэдэмытыгъэр къыIуагъ. Джырэ уахътэм къыздихьырэ гумэкIыгъохэм апкъ къикIыкIэ ахэм япчъагъэ зэрэхэхъуагъэр, анаIэ зытетын фаери зэрэнахьыбэр игущыIэ къыщыхигъэщыгъ. ЯмэфэкIыкIэ ар зэкIэми къафэгушIуагъ.

Вадим Николаевыр къызэгущыIэм сыд фэдэрэ лъэхъани тикъэралыгъо пащэ фэхъухэрэм цIыфхэр къаухъумэным, гупсэфыныгъэ илъыным анаIэ зэратетыр, ащкIэ милицием иIофышIэхэр IэпыIэгъу зэрафэхъухэрэр къыIуагъ.

Нэужым Аулъэ Юрэ Мыекъопэ къэлэ администрацием ипащэ ыцIэкIэ къызэрэугъоигъэхэм мэфэкIым пае къафэгушIуагъ. Псаунығъэ пытэ яIэнэу, лIыгъэрэ пытагъэрэ къахэфэ зэпытынэу ар къафэлъэIуагъ.

ЯIофшIэнкIэ къахэщыгъэхэм афагъэшъошэгъэ тхылъхэмрэ шIухьафтынхэмрэ аратыжьыгъ.

(Тикорр.).

ПРОКУРАТУРЭМ ЫГЪЭУНЭФЫГЪ

Муниципальнэ предприятиеу Джэджэ «Жилкомсервис» зыфиIорэм иIофышIэхэм ялэжьапкIэ игъом зэрарамытырэм епхыгъэ уплъэкIунхэр Джэджэ районым и Прокуратурэ бэмышIэу зэхищагъэх. Предприятием ипащэхэм законым къыдилъытэрэ шапхъэхэр зэрамыгъэцакIэрэр ащ къыгъэнэфагъ.

Зэфэхьысыжьхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, предприятием ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцакIэрэм IофшIапIэм Iутхэм лэжьапкIэу къахьырэм ылъэныкъокIэ чIыфэ атемылъэу статистикэм иотдел къыгъэхьыщтыгъ. Административнэ правэукъоныгъэу ашIыгъэхэм къадыхэлъытагъэу пащэм пшъэдэкIыжь егъэхьыгъэныр нахь тэрэзэу Прокуратурэм ылъытагъ.

Джащ фэдэу предприятием иIофышIэхэм ялэжьапкIэу сомэ мин 70-м къехъурэр афызэкIагъэкIожьынэу Прокуратурэм Джэджэ судебнэ участкэу N 1-м имировой судья зыфигъэзагъ.

IофшIэным изаконодательствэ зыукъогъэ предприятием ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцакIэрэм административнэ Iоф къыпагъэтэджагъ, IофшIэнымкIэ къэралыгъо инспекциеу Адыгэ Республикэм щыIэм зэфэхьысыжьхэр IэкIагъэхьагъ.

Джэджэ районым ипрокуратур.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм

ЛЪЭНЫКЪО ЗЭФЭШЪХЬАФХЭМ АЛЪЫIЭСЫГЪЭХ

Тигъэзет къызэрэхиутыгъагъэу, гъэтхапэм и 24-м Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм зичэзыу ятIокIитIонэрэ хырэ зэхэсыгъо иIагъ. Ащ Iофыгъо щэкIым ехъу щатегущыIагъэх. Зэхэсыгъом иIофшIэн рагъэжьагъ «Правительствэ сыхьат» зыфиIорэм хэтыгъэ къэбаритIоу депутат купхэр зэрэкIэупчIагъэхэм тегъэпсыкIыгъэу министрэхэм я Кабинет къыщагъэхьазырыгъэхэмкIэ. Зыр фэтэрыбэу зэхэт унэхэр зытетхэ чIыгу Iахьхэм ягъунапкъэхэр гъэнэфэгъэнхэр ыкIи кадастрэ учетым хэгъэуцогъэнхэр чIыпIэ зыгъэIорышIэжьыным иорганхэм зэращызэхэщагъэм изытет, ятIонэрэр Адыгэ Республикэм ит сабый IыгъыпIэхэм ыкIи общеобразовательнэ еджапIэхэм кIэлэцIыкIухэм ягъэшхэн зэращызэхэщагъэм яхьылIэгъагъэх. Мы IофыгъуитIуми гъэзетеджэхэм янахьыбэмэ анаIэ атырадзэщтэу къытыщтэу къытшIошIы, сыда пIомэ ахэр къызылъыIэсыхэу къытхэтхэр макIэп. Ащ пае нахь игъэкIотыгъэу ягугъу къэтшIы тшIоигъу.

ПСЫНКIЭУ ЗАМЫГЪЭЦАКIЭКIЭ КЪИНЫГЪОХЭР КЪЫТЫЩТЫХ

Фэтэрыбэу зэхэт унэхэр зытет чIыгу Iахьхэм ягъунапкъэхэр гъэнэфэгъэнхэм ыкIи чIыгу кадастрэм хэгъэуцогъэнхэм яхьылIэгъэ IофшIэныр муниципальнэ образованиехэм зэращызэхэщагъэм къытегущыIэзэ, Адыгэ Республикэм псэолъэшIынымкIэ, транспортымкIэ, унэ-коммунальнэ ыкIи гъогу хъызмэтымкIэ иминистрэ иапэрэ гуадзэу Хьаткъо Рэмэзанэ къызэриIуагъэмкIэ, республикэм имуниципальнэ районхэм янахьыбэм а IофшIэныр уигъэрэзэнэу ащызэхэщагъэп. Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием и Унэ кодекс гъэцэкIэжьыгъэным ехьылIагъ» зыфиIорэм, УФ-м КъэлэгъэпсынымкIэ икодекс агъэнэфэрэ шапхъэхэр ипIальэм ехъулIэу зэрамыгъэцэкIэжьыхэрэм цIыфхэм ыкIи республикэм чIэнэгъэ шIукIае аригъэшIын ылъэкIыщт.

Фэтэрыбэу зэхэт унэхэр зытет чIыгу Iахьхэм ягъунапкъэхэр гъэнэфэгъэнхэм ыкIи кадастрэ учетым хэгъэуцогъэнхэм яхьылIэгъэ IофшIэнхэр зэрагъэцэкIэщтхэ графикхэу 2008-рэ ыкIи 2009-рэ илъэсхэм ателъытагъэхэр муниципальнэ образованиехэм япащэхэм аухэсыгъэх. Арэу щытми, графикхэр ащаукъуагъэх Тэхъутэмыкъое, Теуцожь, Мыекъопэ, Кощхьэблэ районхэм ыкIи къалэу Мыекъуапэ. Ащ ыпкъ къикIэу 2010-рэ илъэсым тегъэпсыкIыгъэ зэхъокIыныгъэхэр графикхэм афашIыжьыгъэх. 2010-рэ илъэсым игъэтхапэ и 1-м ехъулIэу пштэмэ, бэу зэхэт унэ 1536-у Адыгеим итхэм ащыщхэу кадастрэ учетым хагъэуцуагъэхэр унэ 403-р зытет чIыгу Iахьхэр ары ныIэп.

Фэтэрыбэу зэхэт унэ 531-у къалэу Мыекъуапэ дэтхэм ащыщхэу унэ 486-р, Теуцожь районым ит унэ 31-м щыщэу 15-р, Адыгэкъалэ дэт унэ 54-м щыщэу 9-р, Мыекъопэ районым ит унэ 200-м щыщэу 183-р, Кощхьэблэ районым ит унэ 60-м щыщэу зы уни кадастрэ учетым хагъэуцуагъэхэп, Джэджэ районым ит уни 139-м щыщэу зы унэ закъу кадастрэ учетым хагъэхьагъэр. КъэIогъэн фае Урысые Федерацием и Унэ кодекс зэригъэнафэрэмкIэ, а IофшIэныр 2011-рэ илъэсым ищылэ мазэ и 1-м

шIомыкIэу муниципальнэ образование пстэуми ащаухын зэрэфаер.

Ар замыгъэцэкIэжькIэ сыд фэдэ къиныгъохэр къыздихьынхэ ылъэкIыщта?

АпэрэмкIэ, хэбзэIахьхэр къэзытыхэрэ базэу муниципальнэ образованиехэм яIэм къыщигъэкIэщт. ЯтIонэрэмкIэ, бэу зэхэт унэхэм ачIэсхэм зэдыряунаеу щыт мылъкур ыкIи унэм иIэгъо-блэгъу къыхиубытэрэ чIыгу Iахьыр гъэфедэгъэнхэмкIэ законым къаритырэ фитыныгъэхэр укъуагъэхэ мэхъу. ЯщэнэрэмкIэ, зыцIэ къетIогъэ IофшIэныр замыгъэцэкIэжькIэ унэ-коммунальнэ хъызмэтым щыкIорэ реформэхэм IэпыIэгъу афэхъугъэным пае Урысые Федерацием щызэхащэгъэ Фондым бэу зэхэт унэхэр капитальнэу гъэцэкIэжьыгъэнхэм пае мылъкоу къафитIупщыгъэр аIихыжьын ылъэкIыщт Федеральнэ бюджетым субвенциеу Адыгеим къыфитIупщыхэрэм къащыгъэкIэгъэн шIыкIэм тегъэпсыкIыгъэу.

Мы Iофым депутатхэр тегущыIэхэ зэхъум, а къиныгъом идэгъэзыжьын ифэшъошэ уасэ фэзышIыгъэхэри, а Iофым купкIэу хэлъыр къызыгурымыIохэрэри къахэкIыгъэх. Ар тэрэзэп.

НЫ-ТЫХЭМИ ЯПШЪЭРЫЛЪ

ГъэсэныгъэмкIэ ыкIи наукэмкIэ министрэу Беданыкъо Рэмэзанэ къызытегущыIэгъэ Iофыгъом апэрэмкIэ къызэрэпщыхьэущтым фэмыдэу, къыткIэхъухьэрэ сабыйхэм ипсауныгъэкIэ мэхьанэшхо иIэу зэрэщытым хабзэм ынаIэ тырегъэты. Сисабый IыгъыпIэм сщи, кIэлэеджакIор еджапIэм згъакIуи, ябырсыр сапэ игъэкIыгъэу зысэгъэпсэфы зыIорэ ны-тыхэр хэукъох. КIэлэцIыкIум ишхэн зэрэзэхэщагъэм икъу фэдизэу унаIэ темыгъэтмэ, мэфэныкъом еджапIэм къэтыгъэ зихэхъогъум ипсауныгъэ щыкIагъэ фэхъун зэрилъэкIыщтыр ухэтми къыбгурыIон фае. Зэ зызэщыкIукIыкIэ, кIэлэцIыкIум ипсауныгъэ зэтегъэуцожьыгъуае хъущт, ары ыкIи япсауныгъэ пае ныбжьыкIэхэм ащыщыбэ дзэ къулыкъум зыкIамыщэхэрэри.

Непэ тиреспубликэ муниципальнэ сабый IыгъыпIи 122-рэ ит. Сыхьат пчъагъэу зэраIыгъэхэрэм тегъэпсыкIыгъэу, ахэр мафэм щэгъогогъу е плIэгъогогъу шхыныгъо фабэхэмкIэ агъашхэх. СабыйхэмяIыгъын пае ны-тыхэм ахьщэу атырэр зыфэдизыр муниципальнэ образованиехэм япащэхэм агъэнафэ. Сабый IыгъыпIэу ны-тыхэм мазэм атырэр сомэ 300-м шIомыкIэу зыгъэнэфагъэхэр ахэтых. Ахэм ащыщых муниципальнэ образованиехэу «Шэуджэн районыр», «Теуцожь районыр» ыкIи «Тэхъутэмыкъое районыр». Сомэ 700 — 800-м нэсэу ар ащагъэнэфагъ муниципальнэ образованиехэу «Къалэу Мыекъуапэ», «Мыекъопэ районым» ыкIи «Кощхьэблэ районым». Зэхэубытагъэу пштэмэ, сабый IыгъыпIэу ны-тыхэм мазэм атырэр мазэм зэкIэмкIи IыгъыпIэм пэIуагъэхьан фаеу федеральнэ законодательствэм ыгъэнафэрэм ипроцент 20-м шIокIырэп. Мыщ дэжьым къыщыIогъэн фае сабый зиIэ унагъохэм IэпыIэгъу ятыгъэным фэшI ныбжьыкIэ тыхэм атырэм пае республикэ бюджетым имылъку къыхэкIырэ компенсациехэр къазэраратыжьхэрэр. Ар апэрэ сабыим пае процент 20-у, ятIонэрэм пае процент 50-у ыкIи ящэнэрэм пае процент 70-у хабзэм ыгъэнафагъ.

ЫпшъэкIэ зигугъу къэтшIыгъэхэр сабый IыгъыпIэхэр ары. Общеобразовательнэ еджапIэхэм зэращагъашхэхэрэм игугъу къэпшIын хъумэ, хэгъэунэфыкIыгъэн фае ыхэрэ классхэм ащеджэхэрэр зэкI пIоми хъунэу шхыныгъо фабэхэмкIэ зэрагъашхэхэрэр. Ау апшъэрэ классхэм ащ фэдэу ащыгъэпсыгъ пIон плъэкIыщтэп. Министрэм къызэриIуагъэмкIэ, республикэм ит еджапIэхэм шхапIэхэр зиIэхэу ахэтхэр 98-рэ, буфетхэр зыгъэфедэхэрэр еджэпIэ 57-рэ. КIэлэеджакIохэм ягъэшхэн зэхэщэгъэным тегъэпсыкIыгъэ чIыпIэ зимыIэхэу республикэм еджэпIи 9 ит. ЕджэпIи 7-р Теуцожь районым итых, 2-р къалэу Мыекъуапэ дэтых. ЕджапIэм зэрэщагъашхэхэрэм уасэу иIэр лъэныкъо Iаджыми ялъытыгъ. 2009 — 2010-рэ илъэс еджэгъум иапэрэ кIэлъэныкъо къызэригъэлъэгъуагъэмкIэ, пчэдыжьышхэм соми 5 — 18 ыуас, шэджэгъуашхэр — сомэ 12 — 35-у къафекIу.

Зэхэубытагъэу пштэн хъумэ, гъэсэныгъэмкIэ ыкIи наукэмкIэ Министерствэм, муниципальнэ образованиехэм, сабый IыгъыпIэхэм ыкIи общеобразовательнэ еджапIэхэм япащэхэм кIэлэцIыкIухэм ягъэшхэн законхэм ыкIи нэмыкI норматив шапхъэхэм атегъэпсыкIыгъэу зэхэщэгъэным акIуачIэ етыгъэу дэлажьэх.

Джыри зы лъэныкъо хэгъэунэфыкIыгъэмэ хъущт. Тигъунэгъу Краснодар краимрэ Адыгэ Республикэмрэ кIэлэцIыкIухэм ягъэшхэн зэращызэхэщагъэр зэригъапшэзэ министрэм зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, краимкIэ шхыныгъо фабэхэм атегъэпсыкIыгъэу агъэшхэрэ кIэлэцIыкIухэр зэкIэ рагъэджэхэрэм ипроцент 90-м нэсыгъэми, ащ бюджет мылъкоу пэIуагъахьэрэр зэкIэ уасэу яIэм ипроценти 5,2-м шIокIырэп. Адыгеим шхыныгъо фабэхэм атегъэпсыкIыгъэу шагъэшхэрэ кIэлэцIыкIухэр рагъаджэхэрэм ипроцент 55-м джырэкIэ шIомыкIырэми, ахэм ягъэшхэн бюджет мылъкоу пэIухьэрэр процент 27-м нэсы.

НЭМЫКI IОФЫГЪОХЭУ ЗЫТЕГУЩЫIАГЪЭХЭМ АЩЫЩХЭР

Къалэу Шъачэ 2014-рэ илъэсым щыкIощт кIымэфэ Олимпиадэм епхыгъэ Iофыгъохэми Къэралыгъо Советым — Хасэм хэт депутатхэм анаIэ атырадзагъ. Ащ тетэу зыкIэхъугъэр Олимпиадэм изыфэгъэхьазырын епхыгъэ Iофыгъохэр зэрахьэхэзэ, ижъыкIэ къыщыкIэдзагъэу хыIушъом щыпсэущтыгъэ адыгэ лъэпкъым икультурэ, итарихъ япхыгъэ лъэныкъохэр зэрэщагъэзыехэрэр ары. Ахэр щысэхэмкIэ къагъэшъыпкъэжьхэзэ, Олимпийскэ хартием ишапхъэхэр укъуагъэ зэрэхъухэрэр агу къагъэкIыжьзэ, Олимпийскэ джэгукIэхэм языфэгъэхьазырын фэлэжьэрэ комитетым ипащэ Джэпсалъэ фагъэхьыгъ. Ащ къыщеIо чIыпIэм щыпсэущтыгъэ адыгэ лъэпкъым ыцIэ Олимпиадэм епхыгъэ символикэм къыщыгъэлъэгъогъэныр игъоу зэралъэгъурэр.

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм ехьылIагъ» зыфиIорэм ия 13-рэ статьяу «Къэралыгъо Советым — Хасэм и Аппарат» зыфиIорэм зэхъокIыныгъабэ фашIыгъ, нэмыкIэу къэпIон хъумэ, кIатхыкIыжьыгъ. Ащ ишапхъэ шъхьаIэхэм зыкIэ ащыщ Аппаратым ипащэ зэрагъэнафэрэ шIыкIэр. Джырэ нэскIэ Парламентым и Тхьаматэ иунашъокIэ а IэнатIэ зехьэр агъэнафэщтыгъэмэ, джы Къэралыгъо Советым — Хасэм унашъоу ышIыгъэм тегъэпсыкIыгъэу ар IэнатIэм Iуагъэхьащт ыкIи ащ икандидатурэ къыхэхыгъэным Парламентым икомитет пстэури хэлэжьэнхэ алъэкIыщт.

Къэралыгъо Советым — Хасэм унашъоу ышIыгъэм тегъэпсыкIыгъэу цIыфым ифитыныгъэхэмкIэ Адыгэ Республикэм и Уполномоченнэ иаппарат щылажьэхэрэм япчъагъэ зы IофышIэкIэ нахьыбэ ашIыгъ. Ащ лъапсэ фэхъугъэр джырэ нэскIэ Уполномоченнэм ипшъэрылъхэм ахэмыхьэщтыгъэу сабыим ифитыныгъэхэр къэухъумэгъэнхэм ехьылIэгъэ IофшIэнри дихьын фаеу зэрэхъугъэр ары. Унашъоу аштагъэм къыщеIо а зэхъокIыныгъэхэм апае Адыгэ Республикэм 2010-рэ ыкIи план пIальэу 2011 — 2012-рэ илъэсхэмкIэ иреспубликэ бюджет ехьылIэгъэ Законым зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэ зэрэфаер.

Къыблэ-Урысые Парламент Ассоциациеу Къыблэ федеральнэ округым щызэхэщагъэм Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэри хэт. ЩыIэныгъэм зэхъокIыныгъэу фэхъухэрэм къапкъырыкIзэ, Ассоциацием фэкIорэ Джэпсалъэ Парламентым ыштагъ. Ар зыфэгъэхьыгъэр Къыблэ-Урысые Парламент Ассоциацием и Щытхъу тхылъ гъэнэфэгъэныр ары. Джащ фэдэу Щытхъу тхылъым пылъ Положением ипроекти зэхагъэуцуагъ.

Транспорт хэбзэIахьхэр зэраIахыхэрэ шIыкIэм зэхъокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм бэшIагъэу тегущыIэх. Ащ ехьылIэгъэ къэбархэр гупчэ телевидениеми къытыгъагъэх. Ащ ехьылIэгъэ федеральнэ законопроектэу зэхагъэуцуагъэр Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм къыфарагъэхьыгъ депутатхэм еплъыкIэу фыряIэхэр къыраIотыкIынхэм пае. Парламентым хэт депутатхэм а законопроектым дырагъэштагъ. Федеральнэ законопроектым купкIэу хэлъыр къызэрыкIо дэдэм тетэу къэпIон хъумэ, ащ егъэнафэ джырэ нэскIэ физическэ ыкIи юридическэ лицэхэм транспорт хэбзэIахьэу арагъэтыщтыгъэр аIамыхыжьынэу ыкIи ар джы гъэстыныпхъэу къащэфырэм ыуасэ хэлъытагъэу гъэпсыгъэнэу. Транспорт зиIэхэмкIэ ащ зэхъокIыныгъэу къытфихьыщтыр джырэкIэ къэшIэгъуае, ау зыцIэ къетIогъэ законыр заштэкIэ, тызыхэт илъэсым ищылэ мазэ къыщублагъэу кIуачIэ иIэ хъунэу проектым егъэнафэшъ, тэркIэ ащ шIуагъэ пылъми пымылъми мы илъэсым зэхэтшIэщт.

Джащ фэдэу зичэзыу зэхэсыгъом хэлэжьэгъэ депутатхэр нэмыкI Iофыгъохэми ахэплъагъэх, ифэшъошэ унашъохэр ашIыгъэх.

СЭХЪУТЭ Нурбый.

Сурэтыр тезыхыгъэр Iэшъынэ Аслъан.

АНАХЬ ДАХЭР КЪЫХАХЫГЪ

Сабыйхэм апае я 3-у зэхащэрэ шъолъыр зэнэкъокъоу «2010-рэ илъэсым ипшъэшъэжъые цIыкIу анахь дахэр» зыфиIорэр бэмышIэу АР-м и Къэралыгъо филармоние щыкIуагъ. ЕджапIэхэм, сабый IыгъыпIэхэм яшIэныгъэ ащыхэзыгъэхъорэ сабыйхэу илъэси 4-м къыщегъэжьагъэу илъэси 10-м нэс зыныбжьхэр арых хэлэжьагъэхэр. Нэбгыри 9-у къырагъэблэгъагъэмэ лъэныкъо зэфэшъхьафхэмкIэ заушэтыгъ. «УнэмкIэ гъэцэкIэн», «Щыгъынхэм якъэгъэлъэгъон», «Орэд къэIоным зэрэфэкъулайхэр», «Зы купэу тызэхэт» зыфиIохэрэм закъыщагъэлъэгъуагъ. Сценэм зэрэтетхэр, ягущыIакIэ, гъэшIэгъонэу зыкъызэрашIырэр къыдалъытэхэзэ, жюрим хэтхэм зэнэкъокъухэрэм уасэ афашIыгъ.

Сабыеу сценэм къытехьагъэ пэпчъ тшIогъэшIэгъонэу тылъыплъэщтыгъ. ЗэрэцIыкIухэм емылъытыгъэу, шъхьадж чIыпIэ дэгъу къызэрихьыщтым пылъыгъ. Зым нахьи адрэр нахь кIэракIэу, лъэныкъоу зыхэлажьэхэрэм екIоу зыкъафэпагъ, орэдым диштэу зыкъашIын алъэкIыгъ.

Зэнэкъокъум хэлэжьагъэхэр сценэм къызырагъэблагъэхэм, филармонием ипащэу Хъот Заур шIухьафтынэу къафишIыгъэ тхылъхэр аратыжьыгъэх. Дипломхэм джэголъэ шъабэхэр ягъусагъэх. Зэнэкъокъум еплъыгъэхэм Мария Лабановар пшъэшъэ анахь дахэкIэ алъытагъ. Луиза Дербеневам ятIонэрэ чIыпIэр ыхьыгъ. Зэнэкъокъум Элеонора Чернаям текIоныгъэр къыщыдихыгъ. Ар «2010-рэ илъэсым и Принцессэ цIыкIоу» алъытагъ.

(Тикорр.).

Сурэтым итыр: **Элеонора Чернаяр.**

КIЭЛЭЕГЪЭДЖЭ ШIАГЪОР АГУ КЪАГЪЭКIЫЖЬЫГЪ

«РСФСР-м изаслуженнэ кIэлэегъадж» зыфиIорэ щытхъуцIэр щэрджэсхэмкIэ апэу къызыфаусыгъагъэр Кощхьаблэ щыщэу Амирэкъо Ибрахьим Асхьад ыкъор ары. Псаоу щыIагъэмэ ащ ыныбжь илъэсишъэ хъущтыгъэ. Адыгэ литературэм апэрэ лъэбэкъухэр ыдзынхэмкIэ зиIахьышIу зылэжьыгъэ, тиреспубликэ имызакъоу нэмыкI чIыналъэхэми зиIофшIэгъэшхохэмкIэ ащызэлъашIэрэ Ибрахьим, кIэлэегъэджэ Iушыр, тхакIор, адыгэлI шъыпкъэр непэ къызынэсыгъэми цIыфхэм ащыгъупшэрэп.

Щылэ мазэм и 28-м Кощхьаблэ дэт гимназием икIэлэегъаджэхэмрэ икIэлэеджакIохэмрэ Амирэкъо Ибрахьим ыныбжь илъэсишъэ зэрэхъугъэм фэгъэхьыгъэ пчыхьэзэхэхьэ гъэшIэгъон щызэхащэгъагъ. Ащ Ибрахьим иусэхэр, очеркхэр, къыфагъэшъошэгъэ щытхъу тхылъхэр, зэгорэм Iоф зыдишIагъэхэм, иныбджэгъухэм, иунагъо исхэм ягъусэу атырахыгъэгъэ сурэтхэр къыщагъэлъэгъуагъэх, ягуапэу цIыфхэр а пстэум яплъыгъэх. ЛIакъом инахьыжъхэмрэ ахэр непэ зыщыгугъыхэрэ кIэлэ-гъуалэхэмрэ гушIогъо зэIукIэгъум къырагъэблэгъагъэх, журналист цIэрыIоу ШэкIо Мусэлы, КъЩР-м щыпсэурэ щэрджэс лъэпкъым инахьыжъхэм я Совет итхьамэтэ гуадзэу Орзэкъо Хьамид, а Советым хэтэу Щэрджэс Алый, усакIоу ТIутIэ Михаил, гъунэгъу еджапIэхэм къарыкIыгъэхэри зэIукIэгъум къекIолIэгъагъэх.

Гимназием ипащэу Гундэхъу Зарэ, пчыхьэзэхахьэр къызэIуихызэ, мырэущтэу къыIуагъ:

— Хэт щыщ цIыфи щэIэфэ лъэуж къегъанэ. Амирэкъо Ибрахьим тикъуаджи, тиеджапIи мыкIодыжьын лъэуж къафигъэнагъ. Непи ащ итхылъхэмкIэ тикIэлэцIыкIухэр етэгъаджэх. Дунаим ежь ехыжьыгъэми, тэ ар псэкIэ тигъусэ, ар зэрэтщымыгъупшэрэм мы зэIукIэгъур ишыхьат. Амирэкъо Ибрахьим агу къызщагъэкIыжьыгъэ пчыхьэзэхахьэм къыщыгущыIагъэх кIэлэегъаджэхэу Арчэл Динэрэ Урчыкъо Симэрэ. Ибрахьим зыфэдэгъэ цIыфыр, ипсэукIагъэр, иIофшIэкIагъэр къызэрэугъоигъэхэм анэгу къыкIагъэуцожьыгъэх.

ОрэдыIо ныбжьыкIэхэм пчыхьэзэхахьэр къагъэбжьышIуагъ. «Ситэтэжъ» усэм къеджагъ Ибрахьим ыпхъу икъорылъфэу Чэнджэшэо Асят, джащ фэдэу Ибрахьим илIэшIэгъу юбилей фэгъэхьыгъэ усэу зэхилъхьагъэм гимназием икIэлэегъаджэу ыкIи усакIоу Джантемыр Муслъимэт къеджагъ.

ШэкIо Мусэлы къыIуагъ егъэджэкIо Iазэу, Iушэу, гукъабзэ зиIэгъэ Ибрахьим иурокхэм арысынэу зинасып къыхьыгъэ цIыфхэр насыпышIохэу зэрэщытхэр. Дунаим ехыжьыгъэ цIыфыр агъэлъапIэ, ягукъэкIыжь къыхагъафэ зыхъукIэ, а цIыфыр ялъэпIагъэу, шъхьэкIафэ фашIэу, шIукIэ джыри бэрэ агу илъынэу къызшIобгъэшIы хъущт.

ДЫШЪЭКI Анет.

ЕплъыкIэхэр

СЫД ФЭДЭ ЦIЫФЫР АРА УЗЫЩЫЩЫНЭН ФАЕР?

ТызыдэгущыIагъэхэм ащыщхэм яшIоигъоныгъэкIэ ацIэхэр зэблэтхъугъэу къыхэтэутых.

ГОЩЭКЪО Анжел:

— БэмышIэу нэIуасэ узыфэхъугъэм къыуишIэшъун щыIэп. Охътэ тIэкIу тешIэу ащ узэригъашIэу, цыхьэ фэпшIэу, уиныбджэгъу шъыпкъэу плъытэ зыхъукIэ ары узыщыщынэнэу щытыр. Ащыгъур ары уакIыб «къеон» зилъэкIыщтыр. ЩыIэныгъэм исыд фэдэрэ лъэныкъо пштагъэми, къыппэблагъэр ары угу хэзыгъэкIырэр. Унагъом зыфэбгъазэмэ, гукъао къызыхэкIыщт зекIуакIэхэр зэшъхьэгъусэхэм ащыщ зышIэн зылъэкIыщтыр. УиIофшIэгъур ныбджэгъу пшIыныр дэгъоп. Iорэ-шIэрэ къызэрыкIышъущт горэ фэпшIэнэу къыолъэIун ылъэкIыщт. ШъорышIым, IэкIыб къэралыгъохэм нэIуасэхэр ащызиIэхэм, криминалым хэщэгъэ цIыфхэм защыудзыенэу щыт. Арышъ, тыдэ зыбгъэзагъэми, пшъхьэ къызэрэуухъумэщтым упылъын фае.

ГЪУКIЭ Юсыф:

— ТхьагъэпцIэу, иягъэ къыуигъэкIын ыгу хэлъэу уапэкIэ къикIыгъэм ущыщынэнэу щыт. Пыир псэушъхьэхэм япкъынэ-лынэкIэ къызэрашIэрэм фэдэу, цIыфым иакъылкIэ къымыубытымэ, ыпкъыкIэ къышIэщт. ЕтIани цIыфым итеплъэкIэ зыфэдэр къырыпшIэшъущт. Ахэр зэхэзыфырэ шIэныгъи тиI. ЩыIэх гум «ыштэхэу», ау хъоршэрыгъэ нахь зэрамыхьэу. Зыгу шIу имылъым, къыптемыкIуапэми, уигъэлъэпэощт. Цыхьэ зыфыуигъэшIын, ежь зыфаем зырыуигъэщэлIэн ылъэкIыщт. Ащ къикIырэп зэкIэри зэфэдэхэу. Узыхэтхэм, уиныбджэгъухэм шъхьэкIэфэныгъэ афэпшIын фае.

ДЭГУЖЪЫЕ Разыет:

— ЦIыфыр узым нахьи нахь Iай. Акъыл иI, къарыу хэлъ, гупшысэ ешIы. УищыIакIэ, уизэрэщыт зэрегъашIэх. Ар къызфигъэфедэзэ, зыщищыкIэгъэ чIыпIэм «укъиубытын» ылъэкIыщт. ЗэкIэмэ угу «афызэIухыгъэу» щытмэ, ащ фэдэм псынкIэу узыIэпищэшъущт.

АЛЫБЭРД Замир:

— ГухэкIыр зыгъэгъун зымылъэкIырэ цIыфыр ары узыщыщынэн фаер. ЗытемыIункIэжьэу, зигъэрэхьатыжьын ымылъэкIымэ, чъыгэе цIыкIур къызэрэкIырэм фэдэу ылъэгъухэрэр пищэхэзэ губжыгъэ тIэкIоу хэлъыр «къэкIы», иныы мэхъу, зеушъомбгъу. Джары заохэр, къэралыгъохэм азыфагу зэгурымыIоныгъэхэр къащытэджынхэр къызыхэкIыхэрэр. Щынагъоу зекIохэрэм, зиакъыл имыкъухэрэм, уц зэфэшъхьафхэр, щэнаутхэр зыIыгъхэм защыбдзыенэу щыт. Ащ фэдэхэм ашъхьэ къихьащтыр къэшIэгъуай.

ХЪОКIО Руслъан:

— Iашэ зыIыгъым ущыщынэн фае. Ар ыгъэфедэнэу ары къызыкIырихьакIырэр. Зым ипсауныгъэ къыухъумэнэу, адрэм гухэлъ гъэнэфагъэхэр иIэхэу ыIыгъ. ИжъыкIэ кIалэу илъэс 14 хъугъэм къамэ ратыщтыгъ. Ащ пае техакIохэу къэтэджыщтыгъэхэп. Ащ ыIажэщтыгъэх, шэн гъэтIылъыгъэ яIэнэу агъасэщтыгъэх. IашэкIэ пыир къытебанэмэ, ащ зыкъиухъумэжьышъун амал иIагъ. Ар къыдалъытэзэ, шъхьафитэу Iашэр агъэфедэщтыгъэп. Джыдэдэм кIэрахъо зыIыгъыр нахь лъэш, нахь блан.

ЩыIэныгъэм цIыф зэфэшъхьафхэм тащырехьылIэ. Ахэм яшъыпкъэныгъэ зыщытыушэтырэ чIыпIи къыхэкIы. ТыгукIэ «тштэрэр» ныбджэгъу къытфэхъу, сыд фэдэрэ мылъкукIэ зэблэтымыхъунэу ар къытпэблагъэ мэхъу. Мы гупшысэм епхыгъэу шъхьадж еплъыкIэ гъэнэфагъэ иI. Ар языгъэшIыгъэр хъугъэ-шIэгъэ гъэнэфагъ.

ДАУТЭ Анжел.

ТИБЭНАКIОХЭР НАХЬ ЛЪЭШЫГЪЭХ

Гъэтхэпэ мазэм и 9-м спорткомплексэу «Налщык» зыфиIорэм щызэIукIагъэх УФ-мрэ США-мрэ шъхьафит бэнакIэмкIэ яхэшыпыкIыгъэ командэхэр. Зэнэкъокъум изэхэщэн апшъэ дэкIыгъ шъхьафит бэнакIэмкIэ УФ-м, КъБР-м яфедерациехэмрэ КъБР-м и Президент и Администрациерэ.

КъэралыгъуитIум яхэшыпыкIыгъэ командэхэм язэнэкъокъу еплъыгъэхэм ахэтыгъэх хьэкIэ лъапIэхэр — УФ-м и Президент и Полномочнэ лIыкIоу Темыр Кавказым щыIэм игуадзэу Имран Вагаповыр, КъБР-м и Парламентрэ и Правительствэрэ я Тхьаматэхэу Ануар Чеченовымрэ Александр Меркуловымрэ, УФ-м шъхьафит бэнакIэмкIэ ихэшыпыкIыгъэ командэ итренер шъхьаIэу Дзамболэт Тедеевыр, спортсмен цIэрыIохэр.

Зэнэкъокъум еплъынхэу къекIолIагъэхэм республикэм и Президент, Парламентым, Правительствэм ацIэкIэ шIуфэс сэлам зарахым ыуж зэнэкъокъур рагъэжьагъ.

УФ-м ихэшыпыкIыгъэ командэ хэтыгъэх тикъэралыгъо ибэнэкIо анахь лъэшхэр, инэу тигуапэ хъугъэ ахэр зэкIэ Къэбэртэе-Бэлъкъарым щыщ адыгэ кIалэхэу къызэрэчIэкIыгъэхэр.

— Шъхьафит бэнакIэмкIэ КъБР-м иатлетхэм яIэпэIэсэныгъэ инэу зыкъиIэтыгъ, мы кIалэхэм цыхьэ афэтэшIы УФ-м ыцIэкIэ европэ, дунэе зэнэкъокъухэм ахэлэжьэнхэу, — ыIуагъ Дз. Тедеевым, — тикъэралыгъо ибэнакIохэр арых непэ дунаим пэрытныгъэр щызыIыгъхэр. НахьыпэкIэ ащ фэдэ атлет лъэшхэр Дагъыстан, Темыр Осетиер — Аланиер арых зыщагъасэщтыгъэхэр, джы ахэм акIэхьажьыгъэх КъБР-м иатлетхэр.

Зионтэгъугъэ кг 55-м нэмысырэ спортсменхэм зэнэкъокъур къызэIуахы, тиатлетэу Мэшъэжъ Расул къебэныгъ Самуэль Хейзуинкел. Егъэжьэгъум хьакIэр нахь лъэш фэдэу къэлъэгъуагъ, ау Расул «къызэкIэкIи» американцэм зэIукIэгъур къышIуихьыгъ. Хъуромэ Атмиррэ Дэнир Феликсрэ (яонтэгъугъэ кг 55-м шIокIы) зызэнэкъокъухэм Атмир къинышхо къыщымыхъоу пчъагъэр 2:0-у Дэнир къышIуихьыгъ.

Мысыр Елдаррэ Шон Бэчрэ (кг 60) зызэбэнхэм, Елдар пчъагъэр 5:1-у хьакIэм текIуагъ. Мер Арсенрэ Вар Тэйтонрэ (кг 66-рэ) зызэнэкъокъухэм, республикэм испортсмен лъэшэу Мерым текIоныгъэ къыдихыгъ, пчъагъэр 8:1-у зэIукIэгъур аухыгъ.

ЗэIукIэгъу анахь кIэкI дэдэ хъугъэ Джэдыу Iэниуаррэ Трент Паулсонрэ (кг 74) язэбэныгъо. ЗэIукIэгъур зэрэрагъажьэу тибэнакIоу Iэниуар очкоуищ инэкъокъогъу къышIуихьыгъ. Ащ ыужкIэ бэнэкIуабэмэ афызэшIомыкIырэ бэнэкIэ амал ыгъэфеди, Джэдыум Трент тыридзагъ, апэрэ периодым очкоуи 6 зэрэригъэкъугъэм къыхэкIэу Iэниуар текIоныгъэр къыфагъэшъошагъ, бэнэныр зэпагъэугъ.

Уэрыщ Андзоррэ Поэт Майклрэ (кг 84) язэIукIэгъу тиатлет текIоныгъэр къыщыдихыгъ. КъэралыгъуитIум яхэшыпыкIыгъэ командэхэм язэнэкъокъу пелыуанхэм язэIукIэгъукIэ зэфашIыжьынэу рахъухьагъэти, пчэгум къихьагъэх дунаим тIогъогогъо ичемпионэу Мэфэ Билалрэ США-м ибэнэкIо лъэш дэдэу Герберт Якобрэ. Мафэм очкоуищ американцэм къышIуихьыгъ, ау бэ темышIэу хьакIэр тилъэпкъэгъу къыкIэхьажьыгъ. Ащ езэгъыгъэп Билал, инэкъокъогъу очко пчъагъэмкIэ ыпэ ишъыжьи, текIоныгъэр къыдихыгъ.

ЗэIукIэгъуиблымэ КъБР-м иадыгэ кIалэхэу ахэлэжьагъэхэм текIоныгъэ къащыдахи, джыри зэ къаушыхьатыгъ УФ-м имызакъоу зэрэдунаеуи зэрэщынахь лъэшхэр.

ЖЬЫЛЭСЭ Замир.

Тек1оныгъэм ия 65-рэ илъэс ипэгъок1

АМЫГЪЭТIЫЛЪЫЖЬЫГЪЭ ХЬАДЭХЭР

«ЧIыгуми огуми сэ сяупчIы:
«Сятэ шъулъэгъумэ къэшъушIэжьына?»
Шъори, цIыфхэр, сышъоупчIы:
«Сятэ шъулъэгъумэ къэшъушIэжьына?»
Огум къеIо: «Мэфэ нэфэу ежьэгъагъ».
ЧIыгум къеIо: «Чэщы шIункIым хэкIодагъ».

КЪУЕКЪО Налбый.

КЪУАДЖЭУ Мамхыгъэ сыкъыщыхъугъ, сыщапIугъ, джы Мыекъуапэ сыщэпсэу. Сятэу ЛIышэ Пашэрэ ащ ышнахьыкIэу Алыйрэ Хэгъэгу заом ыпэкIэ мэкъумэщышIэ къызэрыкIохэу, аIэшъхьитIукIэ къалэжьырэр ашхыжьэу ябын-унагъохэм ахэсыгъэх. Сятэ зы пшъашъэ Марзыет фаусыгъэу иIагъ, сэ ятIонэрэ пшъашъэу сятэ заом защэ уж 1942-рэ илъэсым щылэ мазэм и 10-м сыкъэхъугъэу сыриIагъ (сыриIагъэми егъашIэми ымышIагъэу). Сятэшэу Алый кIэлитIу — Рэмэзанэрэ Маеррэ иIагъэх.

ОшIэ-дэмышIэу 1941-рэ илъэсым мэкъуогъум и 22-м тихэгъэгу къытебэнэгъэ фашист техакIохэм къыздахьыгъэ къиныгъохэр тикъуаджэу Мамхыгъэ дэсыгъэхэми апшъэ тхьамыкIэгъошхоу къыдэфэгъагъ. Сятэу ЛIышэ Паши, сятэшэу Алыий, нэмыкI хъулъфыгъэ чъэпхъыгъэхэу зыныбжькIэ къызтефэхэу чылэм дэсыгъэхэри зэкIэ 1941-рэ илъэсым ащэгъагъэх заом. Ахэр къуаджэу ХьакIэмзые нэс тянэхэм агъэкIотэгъагъэх. КъызэраIотэжьырэмкIэ, станицэу Дондуковскэм мэшIокум тятэхэр щырагъэтIысхьэхи Iуащыгъэх. Ащ дэжьым сшыпхъоу Марзыет илъэсиплI ыныбжьыгъ, сэ ныбэм силъыгъ. Сшыпхъу къызэришIэжьэу къеIотэжьы: «Сянэ ыIапэ сIыгъэу тыкIощтыгъэ ыкIи ар гъыщтыгъэ». Сянэ къыIожьыщтыгъэ аужыпкъэрэ гущыIэхэу сятэ къыриIожьыгъэхэр: «Сыдыр уищыIэкIэн джы? Сыдэу ухъухэн? Уилэгъумэ анахь амалынчъэу укъэсэгъанэ».

«Украинэ лъэныкъом тащэ», — ыIуи, сятэ письмэ закъо къыфитхыгъагъ тигъунэгъу лIыжъэу НакI Саусырыкъо. Ащ ыуж бащэ темышIэу сяни, сятэшым ягуащи къаIукIагъ щэнэбзэу зэтегъэпкIэгъэ тхылъыпIэхэр. Ахэм арытхэгъагъ сяти ышнахьыкIи зыдэхъугъэхэр амышIэу кIодыгъэхэу. АмышIэу кIодыгъэх зыфаIохэрэр къэкIожьынхэм кIэнэцIхэу къэбар гъэнэфагъэ горэм сянэ фэдэхэр зэкIэри ежэщтыгъэх.

НыбжьыкIэхэу, сабый тIурытIу акIэсэу шъузабэхэу къэнагъэх сяни, сятэшым ишъхьэгъуси. Бгъэнышъхьэ унэжъ цIыкIухэм ачIэсыхэу, ашхыщти зыщалъэщти ямыIэу ахэр къуаджэм къыдэнагъэх.

Мэзибл нахь сымыныбжьэу ышыпхъоу Нинэ сыкъыфигъани, сянэ колхоз губгъом лэжьакIо ихьажьыгъагъ. Зыщыгугъын зи щыIагъэп, ыкIуачIэ къыхьыщтыр ышIэзэ, сыд фэдэ къин ылъэгъущтыми, типIун фэягъэ.

Заор зыщыкIощтыгъэ лъэхъаным къуаджэм дэсхэр, анахьэу бзылъфыгъэхэр, зэрэлажьэщтыгъэхэр бэмэ ашIэ. Мэфэ реным губгъом итыгъэхэми, чэщырэ хьамэм щылажьэщтыгъэх. Колхозым зэкIэ лэжьыгъэу, хэтэрыкIэу къыщагъэкIыщтыгъэр IэкIэ апкIэщтыгъэ. Джащ фэд, лэжьыгъэр дзыохэм аратакъоти, кухэр аушъэщтыгъэх ыкIи ахэм ягъусэхэу элеваторым чэщым кIощтыгъэх, ащ кухэр щаунэкIыщтыгъэх. Колхозым Iофыгъо зэфэшъхьафэу ахэм щызэшIуамыхыжьыгъэ щыIэп: щэмэджкIэ лэжьыгъэр амыупкIагъа, мэкъу емыуагъэха, мэзым пхъэ къырамыщыгъа, чэу амышIыхьагъа... Къинэу ащэчыгъэр къэпчъыгъуай.

А пстэумэ агукIыIоу етIани зы къиныгъо сянэ къыфэкIогъагъ: ар «без вести пропал» зыфиIорэ гущыIэхэм къыздахьыгъагъ. Зикъэбар амышIэу кIодыгъэхэр пыим гохьагъэхэу, посылкэ ушъагъэхэр ябынмэ къафарагъэхьэу аIощтыгъэ, бэрэ тызэрадзэжьыщтыгъэ.

Сянэ мырэущтэу къыIотэжьыщтыгъэ. Мэзаем ичэщ горэм чъыIэшхоу, хьалъэмакъэм шылъэмакъэ зырегъэшIы зыфаIорэм фэдэу, чъыIэм тызэкIиубытагъэу тызэрэфэпагъэу тыгъолъыжьыгъ. Зы пIэм нэбгырищыми тыхэлъыгъ, сянэ ыбгъэгу сэ сыкIэлъыгъ, сшыпхъоу Марзыет талъыпэгъу илъыгъ. Джырымэ пIэр тIэкIу фэбагъэба зыщыпIоным, пчъэм къытеохэу фежьагъэх. «КъыIух псынкIэу», — аIошъ, къэкуох. «Сэ сыбзылъфыгъэ шъхьэзакъу, шъо шъухъулъфыгъ, чэщныкъо хъугъэ, неущ шъукъакIу», — ареIожьы сянэ. «КъыIумыхмэ, пчъэр къыIутыутыщт», — аIоу куо-хьаушхо зыIуашIыхьэм, сянэ тэджи пчъэр Iуихыгъ. Нэбгырэ зыщыплI къезэрэгъэбанэхи, фуфайкэжъэу сянэ пхъэ къыщэн зыхъукIэ зыщилъэщтыгъэу дэпкъым пылъагъэм езэрэгъэбэнэгъэх. «Мыр зыер тыдэ щыIа?» — къыщыхьагъэх сянэ. Унэ кIашъуи, пIэкIор чIэгъи, къогъуи къамылъыхъугъэ къагъэнагъэп. Зи замыгъотым «къызэцэкъэкIыхэзэ» икIыжьыхи, кIымэфэ чэщ щтыргъукIым хэкIодэжьыгъэх. А илъэс зэкIэлъыкIохэм сянэ къинэу рагъэлъэгъугъэр макIэп.

Ащ фэдэ къэбар гухэкIэу къэпIотэжьын плъэкIыщтыр бэ мэхъу. Сятэ икъэбаркIэ къезгъэжьагъэми, сянэ ишъузэбэ тхьамыкIэ щыIакIэ сынэгу кIэкIыгъэшъ, сыдимыхьыхын слъэкIырэп.

Илъэс пчъагъэхэм къакIоцI заом щыкIодыгъэ горэм икъэбар къызыIукIэ, «я си Алахь, тэри тятэхэр къытфэхьыжьых» тIомэ Тхьэм телъэIузэ къэтхьыгъ.

Мафэ горэм титэмашъхьэ тес пшъэшъэжъыехэм тызэрэугъоигъэхэу Тхьэм телъэIузэ, зятэ заом амыщэзэ зылъэгъугъэм къысиIуагъ: «Сыда, тхьамыкI, хьаулыеу Тхьэм узкIелъэIурэр, уятэ къэкIожьыпагъэкIи уилъэгъугъэпышъ укъишIэщтэп». Хьадэгъэшхо сшIи, ащ къысиIуагъэр сшIошъхьакIоу, мэфэ реным сафызэIумыгъанэу сыгъыгъагъ.

Илъэс зытфых сыныбжьэу къысэхъулIэгъагъэр сыгу къэкIыжьы. Пчыхьэ къэс тычъыежьыным ыпэкIэ сянэ Тхьэм тыригъэлъэIущтыгъ: «Я си Алахь закъу, тятэ къытфэхьыжь», — тIощтыгъэ. Ащ фэдэу зыщысIуагъэм сянэ ыгупэ сыщылъэу лъэшэу сыхэщэтыкIыгъ.

— Сыда, сицIыкIу, узкIыхэщэтыкIыгъэр ащ фэдизэу? — къысэупчIыгъ сянэ.

— Зы мази, зы илъэси сIорэп, моу зы такъикъ закъо сятэрэ сянэрэ зэдэсэгъэлъэгъух си Тхьэ закъу сэIо», — есIожьыгъ сянэ.

Сянэ тхьамыкIэм ащ дэжьым кIэхэкIын ылъэкIыщтым сиакъыл ащыгъум нэсыщтыгъэп. Илъэс пчъагъэрэ джаущтэу тыгугъэу, тятэмэ тапаплъэу къэтхьыгъ сэри, сшыпхъуи, сятэшым икIалэхэми. Ау пстэуми гугъэ IэнэкIэу тыкъэнагъ.

Илъэсыбэмэ къакIоцI зикъэбар тежэгъэ тятэхэм къяхъулIэгъэ шъыпкъэр зытшIагъэр бэшIагъэп. Икъежьэгъум къызэрэсIуагъэу, вагонхэм аратакъохи, тятэхэр мэшIокукIэ Украинэм нагъэсыгъэх. Шъуаши Iаши ямыIэу, ящыгъыныжъ цIыкIухэр зэращыгъэу зынэсыгъэ чIыпIэм чэщым пый самолетхэм бомбэхэр къыщыратэкъохыгъ. Псаоу къэнагъэхэр къызызэхэтаджэхэм, зэкIэ офицерэу ягъусагъэхэр аукIыгъэхэу къычIэкIыгъ. Ежьыхэр мыдзэкIолIыхэу, Iаши амылъэгъугъэу, зы щи рамыгъэкIыгъэу, мэл Iэхъогъум фэдэу зэхагъэзыхьэхи, гъэрэу пыим ыштагъэх. ГъэрыпIэм зитхэр илъэс фэдиз хъугъэу Iоф зыщарагъэшIэрэ чIыпIэм къикIыжьыхэзэ, сятэ ыбг Iаеу къыхэIыкIыгъ, ышнахьыкIэ мыкIожьышъурэ нахьыжъыр гъогум къытыринэныя, ыкIыб ригъэгъуалъхьи рихьыжьагъ. Заулэрэ кIуагъэхэу къэзгъэгъунэхэрэ нэмыцхэм ащыщ къакIэрыхьи, «чIэдз мы пхьырэр» ыIуи къытекууагъ сятэшым.

Сыдэущтэу ышнахьыжъ чIидзынышъ, гъогум къытыринэна? ЧIидзыгъэп. Къарыу уимыIэжьымэ пыим урищыкIэгъэна. ЗэрекIокIырэ мэзым хищэхи, зэшитIури хиукIыхьагъ.

Джары илъэсыбэрэ тызэжэгъэ тятэхэм якIодыкIэ фэгъэхьыгъэ къэбарэу къысфаIотагъэр. Заом лIыгъэ щызезыхьагъэхэми ахамылъытагъэхэу, зигугъу шIукIэ ашIыхэрэми ащымыщхэу, агъэежьыгъэхэми къахэмыфагъэхэу сятэу ЛIышэ Пашэрэ сятэшэу Алыйрэ лажьи хьакъи ямыIэу кIодыкIаеу кIодыгъэх.

Ахэм такIэупчIэн тыфимытэу, «лишенэхэм» тафэдэу тигъашIэ щыщыбэ къэтхьыгъ. Хабзэр зыкIи къытфызэплъэкIыжьыгъэп. «Я си Алахь, къытщымыгъахьэх», — тIоу, тыгу цапэкIэ тIыгъэу бэрэ тыщагъэIагъ.

ЦIыф цIэрыIохэу заом хэлэжьагъэхэр агъашIохэ зыхъукIэ, тятэхэр цIэрамыIожьых сэIо. Щытхъу зыпылъхэми, медаль зэратыгъэми ащымыщхэу амыгъэтIылъыжьыгъэ хьадэх. Ащ нахь тхьамыкIагъо сыд къэхъужьын?!

Тэ ныбжь тиIэ хъугъэми, заом къыттырищэгъэ гухэкI тыркъо хьылъэхэр тщыгъупшэхэрэп. Джары жъоныгъуакIэм и 9-м — ТекIоныгъэм и Мафэ тыгу зыкIигъэбырсырырэр. Непэ хъугъэм фэдэу тынэгу зэкIэ къыкIэуцожьы, тэнэтIупцIэ, нэпсыр къэкIо, гур мэузы. Зэгорэм хабзэм ыгу тыкъэкIыжьын шъуIуа зыфэпIощтым фэдэу джыри тыгу гугъапIэ горэ илъ.

ЦIЫКIУ Бэл (ЛIышэ Фыжь).

Сурэтым итыр: **ЛIышэ Паш** (1940-рэ илъэсым тырахыгъ).

Хэти ащыгъупшагъэп, сыди ащыгъупшагъэп

СЯТЭЖЪ ПIАШЪ

Советскэ цIыфхэм зэошхом ТекIоныгъэр къызыщыдахыгъэр жъоныгъуакIэм и 9-м илъэс 65-рэ хъущт. Ар тикъэралыгъошхоу Урысыемкiэ ыкIи ащ хэхьэрэ субъектхэмкIэ мэфэкIышху. ЦIыф лъэпкъ зэфэшъхьафыбэ зэкъотэу фашизмэм пэуцужьыгъагъ, пыижъым текIуагъэх.

Заом илъэхъан адыгэхэм алъэкI къатенагъэп. Унагъо гори щыIэп ицIыфышъхьэ ащ хэмылэжьагъэу. ГухэкIыр цIыфыбэ дэдэ ащ зэрэхэкIодагъэр ары. Къэзгъэзэжьыгъэхэми утынышхохэр ателъыгъэх.

Сэ непэ шъосIуатэмэ сшIоигъу, гъэзетеджэхэр, сянэкIэ сятэжъэу ГъукIэлI Уалид Тый ыкъор зэо машIом илъэс пчъагъэм зэрэхэтыгъэр.

Тятэжъ пIашъэ 1922-рэ илъэсым Iоныгъо мазэм Аскъэлае къыщыхъугъагъ. ЛэжьэкIо унагъо щапIугъэ кIалэр къарыушхуагъ, пытагъэ. НыбжьыкIэ дэдэу колхозым хахьи щылэжьагъ. Илъэс 18 зэхъум дзэ къулыкъум кIуагъэ. Ащ ращи Фин заом ащэгъагъ. Сятэжъ пIашъэ иныбжьыкIэгъу зэо гъогухэм атекIодагъ, ащ пае, непэ ежьыр щымыIэжьми, сегупшысэ, сыгу егъужьы.

Хэгъэгу зэошхор къызежьэм ГъукIэлI Уалидэ Сталинград дэжь Iуатэкъуагъэхэм ащыщыгъ. Сятэжъ шэн пытэрэ щэIагъэрэ хэлъыгъэхэу къаIотэжьы. Щтапхэу щытыгъэп, лIыгъэ хэлъыгъ, орденитфырэ медальхэмрэ иIэхэу ихэку къыгъэзэжьыгъ, икъуаджэ къыдэхьажьыгъ.

Ау заом ащ ыIэ лъэныкъо къыщыпаутыгъагъ. Пыим текIохи, щыIакIэм зыпадзэжьым, сятэжъ пIашъэ зэ тхьаусыхагъэу, е лъэIуагъэу, е IэпыIэгъукIэ зыгорэм щыгугъыгъэу къашIэжьырэп. ЫIэ зэрэпымытыжьэу иунагъуи ыIыгъыгъ, къоджэ IофшIэныри ышIэщтыгъ. Нэбгыри 7 — пшъэшъи 5-рэ, кIэлитIурэ ыпIугъ. Сянэжъ къызэриIотэжьырэмкIэ, ар етIани цIыф шъэбагъ, хьалэлыгъ. Заом ыуж школым историемкIэ кIэлэегъаджэу илъэсыбэрэ Iутыгъ.

Сятэжъ пIашъэ, сянэ ятэжъэу ГъукIэлI Уалидэ, тэ текIыгъэхэм, иIахьыл благъэхэм тщыгъупшэрэп, тыгу илъ, игъэхъагъэ, ицIыфыгъэ тэгъэлъапIэх.

Сятэжъ пIашъэ идунай 2001-рэ илъэсым ыхъожьыгъ, ау ар тэркIэ псау, сыда пIомэ ишIушIагъэ тырыщыI.

ШЪЭОЛIЫКЪО Эльдар.
Адыгэ къэралыгъо университетым ия 4-рэ курс истудент.

СЫАДЫГ ПIОШЪУЩТА О?

Адыгабзэр (ныдэлъфыбзэр) цIыф жъугъэхэр зыщызэхахьэхэу (адыгэхэр ары зыфасIорэр) ящыIэкIэ-псэукIэ, шIэгъэн фаехэм, щыкIагъэу тиIэхэм, тыбзэ, тишэнхэм язытет защытегущыIэхэрэ зэIукIэхэм, зэфэсхэм ащымыIоу бзэрабзэу, унэгъо кIоцI къэбар нэмыкIкIэ умыгъэфедэу зыхъурэм, жэрыIо народнэ творчествэм иусэ шIагъохэри уимыIэубытыпIэхэу, адыгэ литературэм ипроизведениехэмкIи убзэ умыпсыхьэу, сыд хахъуа ышIын ылъэкIыщтыр бзэм, сыдэущтэу ащ иIэшIугъэрэ ибаигъэрэ уафэнэIосэщта, сыдэущтэу адыгабзэм икъызэтенэни урикIэщэкIошъущта? «Сыадыг» сыдэущтэу пIошъущта пагэу пшъхьэ гъэкIыгъэу?

Адыгэ кушъэ орэд уянэ къыпфимыIуагъэу уисабыигъом, адыгацIэ къыпфамыусыгъэу, урысыбзэкIэ унэм къыщыбдэгущыIэхэу, «сыадыг сэ» умыукIытэу пIошъуна? ЧIыпIэ телевидениемкIэ (Тэхъутэмыкъуае зэрэщашIырэм фэдэу) адыгэ къэтыныр зезыщэу къыIутIысхьэрэ адыгэ пшъэшъэ цIыкIум урысыбзэр ыгъэбзэрабзэу адыгабзэм имыфедэкIэ, адыгэ нэжъ-Iужъи, кIэлакIи, сабый къэхъугъакIи — зэкIэри зэдакIоу «ТышъуфэгушIо!» зыфиIорэ къэтынымкIэ эфир уахътэм ызыныкъор урысыбзэкIэ агъакIоу, адыгэ орэдхэу къафатрэмэ янахьыбэри урысыбзэу къызэраIорэр, тикомпозитор къежьэгъакIэхэу, орэдыIо ныбжьыкIэхэу зыкъэзыIэтыгъэ къодыехэу «жъогъо» закIэкIэ зызылъытэжьхэрэм урысыбзэу зэрэтхэхэрэри, поэзие шапхъэ гори зыхэмылъ къэIуакIэу бэрэ мэкъамэм ралъхьэрэри, укIытэ е адыгэ гупшысэкIэ-зекIуакIэ горэми ямыбгъукIорэ шIулъэгъуныгъэ темэ убыкIыхьэгъэ закIэу къаIэтхэрэм нэтхъэ-патхъэу, нахьыбэм шъхьэми ымыштэу, гуми къимынэжьхэу — сыдэущтэу уадыгэщта, адыгэ икъукIэ узэджэжьыщта?

Джы зэдэгущыIэгъур къызэрэрагъэжьагъэмкIэ сыухыжьыщт ситхыгъэ. Министрэм, мурад программэ заулэу Урысыемрэ Адыгеимрэ мы аужрэ илъэс зытфыхым аштагъэхэм арыпсэухэу еIо ыкIи ацIэ къырeIo ахэм. ПрограммиплI зигугъу къышIырэр ыкIи ахэм ащыщэу сэ анахь спэблагъ сшIошIэу тIур ары анахьэу сынаIэ зытесыдзагъэр ахэмкIэ къыIорэм псынкIаIоу сынэсыным сыдэгуIэу. Ахэр: «2006 — 2010-рэ илъэсхэм АР-м культурэмкIэ икъоджэ IофшIапIэхэр къызэтегъэнэжьыгъэнхэм ыкIи хэхъоныгъэхэр ягъэшIыгъэнхэм афэгъэхьыгъэхэр» ыкIи «Адыгэ Республикэм икъуаджэхэм социальнэ хэхъоныгъэхэр ягъэшIыгъэнхэм пае 2003 — 2010-рэ илъэсхэм шIэгъэн фаехэр». Гу лъытэгъуаеп мы программитIури анахьэу къуаджэмэ зэрафэгъэхьыгъэм культурэмкIэ, ау ащ елъытыгъэу статья псаум зы сатырэ сэ хэслъэгъуагъэп тикъуаджэмэ культурэм ылъэныкъокIэ хэхъоныгъэу ашIырэм къытегущыIэу, сэ джары ашIэмэ сшIоигъоу анахьэу сызэжэгъагъэр. Корреспондентым нахь илэжьэнкIи хъун ар хэхыгъэу къуаджэмэ афэгъэхьыгъэу упчIэ зэримыгъэуцугъэмкIэ. Ау министрэми а программэмэ атетэу яIофшIэнхэр зэхащэхэу зеIом къытегущыIэпхъагъ къуаджэмэ ащашIэрэ Iофым хэхъоныгъэу ащашIыхэрэр къоджэ заулэкIэ нэмыIэми щысэхэмкIэ къыгъэшъыпкъэжьызэ. Ау ар зэрэщымыIэм сэ сыгу джэнджэш къырегъахьэ культурэм ылъэныкъокIэ хэхъоныгъэхэр тикъуаджэмэ ащашIыхэу.

Район гупчэмэ культурэм и Унэу адэтмэ Iоф амышIэныр шъхьэми къидгъэхьашъурэп, гущыIэм пае, Тэхъутэмыкъое гупчэм Iоф зэфэшъхьафыбэ зэрэщызэрахьэрэм, народнэ ансамблэхэри зэряIэм сыщыгъуаз. Ау къуаджэ пэпчъ ар иIофшIакIэу пфэIощтэп, гухэкI нахь мышIэми. Культурэм иIофышIэу къуаджэмэ зэкIэмэ адэсхэми япшъэрылъхэр зэрифэшъуашэу агъэцакIэщтыгъэмэ ешъоным пыщагъэмэ япчъагъэ нахь макIэ хъуныекIи пшIэхэнэп.

МЭЛЫЛЪФЭГЪУМ (АПРЕЛЫМ) ИНЭМАЗШIЫГЪО УАХЪТЭХЭР

Мафэхэр	Сэбахь нэмаз	Тыгъэр къызыкъокIырэр	Щэджэгъо нэмаз	Ечэнд нэмаз	Ахъшам нэмаз	Джац нэмаз
1	5:34	7:03	13:46	17:00	19:52	21:18
2	5:33	7:01	13:4	17:02	19:53	21:19
3	5:31	6:59	13:46	17:03	19:54	21:20
4	5:29	6:58	13:46	17:03	19:56	21:21
5	5:27	6:56	13:4	17:04	19:57	21:22
6	5:25	6:54	13:46	17:04	19:59	21:23
7	5:23	6:52	13:4	17:05	20:01	21:25
8	5:21	6:50	13:4	17:05	20:03	21:26
9	5:19	6:48	13:45	17:06	20:04	21:27
10	5:17	6:46	13:45	17:06	20:06	21:28
11	5:15	6:44	13:45	17:07	20:07	21:29
12	5:13	6:42	13:45	17:07	20:08	21:30
13	5:11	6:40	13:45	17:08	20:09	21:32
14	5:09	6:37	13:45	17:08	20:10	21:33
15	5:07	6:35	13:45	17:09	20:11	21:34
16	5:05	6:33	13:45	17:09	20:13	21:36
17	5:03	6:31	13:44	17:10	20:14	21:38
18	5:01	6:29	13:44	17:10	20:15	21:39
19	4:59	6:28	13:44	17:11	20:16	21:41
20	4:57	6:26	13:44	17:11	20:17	21:42
21	4:55	6:24	13:44	17:12	20:18	21:44
22	4:53	6:23	13:44	17:12	20:19	21:46
23	4:51	6:21	13:44	17:13	20:20	21:48
24	4:49	6:20	13:43	17:13	20:21	21:49
25	4:47	6:18	13:43	17:14	20:22	21:51
26	4:45	6:17	13:43	17:14	20:23	21:52
27	4:43	6:16	13:43	17:14	20:25	21:54
28	4:41	6:14	13:43	17:15	20:27	21:56
29	4:39	6:12	13:43	17:15	20:28	21:58
30	4:37	6:11	13:43	17:15	20:30	22:00

АДЫГЭ ОРЭД ШЪЫПКЪЭР...

Лъэпкъ культурэм зэхъокIыныгъэшIухэу тиреспубликэ щишIыхэу Чэмышъо Гъазый зигугъу къышIыхэрэм шъорышIыгъэ хэмылъэу гуапэ ахэзгъуатэу сагъэгушIо. Хэтрэ адыгэ шъыпкъи фэдэу, джыри ащкIэ тфэмыгъэхъугохэу культурэм иминистрэ къыхигъэщыхэрэм нахь сыдахьыхызэ (псынкIаIоу ахэр дэгъэзыжьыгъэнхэм сыкIэхъопсэу, сыфэгуIэу), бэшIагъэу сэри сигумэкIыгъэхэу ежь Гъазыий пшъэрылъкIэ зыфилъэгъужьэу зыцIэ къыриIуагъэхэу «сыгу къызэригущыIыкIыгъэхэмкIэ» тхыпхъэ заулэ къэстхы сшIоигъу (Еплъ: «ЗэхъокIыныгъэшIум тыфэзыщэрэ амалхэр щыIэх». «АМ», мэзаем и 9. Адыгэ Республикэм культурэмкIэ иминистрэу Чэмышъо Гъазый ЕмтIылъ Нурбый гущыIэгъоу дыриIагъэм къытыгъэ гупшысэхэр).

Хореографиер пштэмэ, тиансамблэ цIэрыIуитIу ахэхьан зылъэкIыщт, зыгъэкIэжь зэпытыщт кадрэхэм ягъэхьазырын ежьежьыр шIыкIэм тетэу тиреспубликэ кIоцI щафикъун фэдиз щагъэхьазырышъуным шIыкIэу къыфагъотыгъэхэу министрэм зыфиIорэмэ уагъэразэ. СишIошIыкIэ, джа шIыкIэм нахь пыутэу ыкIи нахь теубытэгъэ пытэ хэлъэу а проблемэу тиIагъэу къыIорэм изэшIохын гъэцэкIагъэ хъущт. Министрэми профессионал ыкIи зэхэщэкIо ин дэдэу Къулэ Амэрбыий ар шIукIэ афэтэлъэгъу.

Тилъэпкъ театрэ инеущрэ мафэ гумэкIэу къытын ылъэкIыщтмэ пэшIорыгъэшъэу ягупшысэхэзэ кадрэмэ яIофкIэ министерствэм адызэрихьэрэ амалхэми гухахъо уагъэшIы.

2014-рэ илъэсым Олимпиадэр адыгэмэ ятарихъ чIыгу зэрэщыкIощтыр агъэфедэнышъ, ащ хэлэжьэнэу къэралыгъо пшIы пчъагъэмэ къарыкIэу нэбгырэ минибэу Шъачэ къекIолIэщтхэм адыгэмэ ар ятарихъ чIыгоу зэрэщытыр, адыгэхэр зыфэдэхэр, ахэм культурэ ин пэсэрэ зэманым зэряIагъэри джы зэряIэри арагъэшIэнэу, дунаим шIукIэ нахь тыщашIэнэу Iофтхьэбзэ зэфэшъхьафхэр зетхьанхэу зытIорэр Олимпиадэр Шъачэ щыкIонэу къызыхахыгъэм къыщегъэжьагъ. АщкIэ Урысые гупчэм зыфагъэзэгъахэуи къэсэшIэжьы тиреспубликэкIэ ар зипшъэрылъ структурэмэ. Ау тэ тызэрагурыIо тшIоигъом тетэу ащкIэ, тэ тишIоигъоныгъэхэм япэгъокIэу УФ-м ылъэныкъокIэ пэгъокI лъэбэкъу горэ къашIыжьыгъэу зы гъэзети ислъэгъуагъэп, тихэбзэ структурэ горэми ащ фэдэ къэбар гушIуагъо горэ къыIэкIэкIыгъэу зэхэсхыгъэп, гухэкI нахь мышIэми. Ары шъхьаем, джырэкIэ Крыловым зыфиIогъагъэм тет Iофыр: «А кур зыдэщытыгъэ чIыпIэ шъыпкъэм зэрэщыт» имыкощыкIыгъахэу...

Джыри уахътэ щыI, къаIон щыIэнкIи мэхъу джыри агу къэжъунышъ Москва дэс IэшъхьэтетышхохэмI, ау, сэ сишIошIыкIэ, пытагъэрэ зыкIыныгъэрэ тхэлъэу тымыпшъэу, тымыщынэу (зи узфэщынэн фэдэ ащ хэслъагъорэп) Iофым ипхырыгъэкIыжьын тыпылъын фаеу сеплъы сэ. Ащ фэдэ амал шIагъо етIанэ сыдигъо тиIэжьыщта а IэубытыпIэр тымыгъэфедэмэ?

Адыгэ Республикэм икъэралыгъо шIухьафтын къызыфагъэшъошэгъэ сурэтышI-модельерэу СтIашъу Юрэ шIукIэ игугъу зымышIырэ ыкIи адыгэ искусствэм чIыпIэу щиубытырэр зэхэзымышIыкIырэ адыгэ дунаим щыгъотыгъуаеу сшIошIы. Ащ изакъуа, дунаими щызэлъашIэнэу игъо ифагъ пIоми егъэлыекIыгъэ хъунэп, Америкэми нэмыкI къэралыгъуабэми ащ итворчествэ къэгъэлъэгъонмэ ашIогъэшIэгъонэу цIыфыбэ ащяплъыгъ, иIофшIагъэмэ осэшхуи къащыфашIыгъ. Илъэс зыхыблыкIэ узэкIэIэбэжьымэ Юрэ икъэгъэлъэгъонэу къалэу Краснодар игупчэ къэгъэлъэгъуапIэ горэм къыщызэIуихыгъагъэм сызеплъ нэуж гузэхашIэу ащ сигъэшIыгъэмэ гур бгъэм къыдагъэлъэтэу гущыIэ фэбабэ къэгъэлъэгъоным чIахьэрэмэ яеплъыкIэхэр зыдатхэрэ тхылъым нэкIубгъо псау хъоу сэри сыдэтхэгъагъ. Юрэ ишIоигъоныгъэхэми сащыгъуазэу, сэри ащкIэ дезгъэштэ дэдэу мощ фэдизэу цIыфмэ агъэшIагъо икъоу адыгэ шъошэ дэхэ гъэшIэгъон дэдэхэу ежь ышъхьэ имызакъоу, адыгэ лъэпкъ псаум щытхъу къызэрэфихьыхэрэр ибалкон зэжъу дэкъацэм дэлъым фэдэу дэмыубытагъэу, ау ыгу зыщиушхоу, Iэрыфэгъу къыфэхъоу унэ шъхьаф горэм (мастерскоим) щишIын амал ратыгъэемэ ыкIи ащ дакIоу ащ иIэшIагъэхэр зэзыгъэлъэгъунэу фаемэ зэкIэмэ а ямурад щагъэцэкIэн алъэкIынэу музееу Io, е чэщи мафи зэпымыоу къэгъэлъэгъопIэ хэхыгъэ горэ мастерскоим къыготэу фашIыгъэмэ дэгъугъэ. Ар нэбгырабэмэ ашIоигъу ыкIи тилъэпкъэгъу цIэрыIо ар тефэ сIуи истхэгъагъ. Нэужым «Адыгэ макъэм» Юрэ фэгъэхьыгъэу цIыфхэм къаIохэрэр къызщыриIотыкIыщтыгъэ статья горэм сигуапэу къыхэфэжьыгъагъэх а сигущыIэхэр. ШъыпкъэмкIэ, непэ къызнэсыгъэми ащ фэдэ шIоигъоныгъэ нэбгырабэмэ къаIоу зэхэпхыщт.

Чэмышъоми ар игъоу ылъытэу еIо, ау сэ сшъхьэкIэ икъоу сагъэразэрэп иджэуап зэриухыжьырэ гущыIэмэ: «Джырэ уахътэ проблемэу тиIэмэ ар зэу ащыщ, зэрэзэшIотхыщт амалмэ тяусэ». ЗэхэсэшIыкIы зэрэмыщыIэкIэ псынкIэр тызыхэтыр тинепэрэ уахътэ, кризисыри проблемэхэр зэшIоозыгъэхынхэ амалышIоп, ау... кризисыр къежьэнкIи бэ щыIагъ а упчIэр къэтэджы зэхъум.

ЯхэпIэжъ, яшъхьафитыныгъэ къаухъумэзэ Урыс-Кавказ заом хэкIодагъэмэ афагъэуцущт саугъэтым ишIыни гъунэ имыIэжьэу кIыхьэ-лыхьи тшIохъугъэу, узыдэгуIэн фаемэ ащыщ. Ау ащкIэ гугъэпIэ хъатэ зэрэщымыIэр Гъазый иджэуап къыхэщы. ГухэкI дэд, непэ тыдэкIи тигъунэгъу краим адыгэмэ къябэныгъэ техакIомэ саугъэтхэр кIэракIэхэу зыщырагъэуцохэрэ лъэхъаным тэ шъхьакIуи амали зэрэзэтымыгъотылIэжьырэр, лъэпкъым пае зышъхьамысыжьхэу зыпсэ зытыгъэ лIыхъужъмэ афэгъэхьыгъэ саугъэтыр зэрэтымыгъэуцушъурэр.

МЭХЪОШ Руслъан.

ПСЭЙТЫКУ ЩЫЩ ТАНКИСТ

Зэошхор къызежьэм шапсыгъэ къоджэ цIыкIоу Псэйтыку дэкIыхи, хэгъэгоу ягупсэр къаухъумэнэу нэбгыри 136-рэ зэуапIэм кIогъагъэ. Къуаджэм а лъэхъаным цIыф пчъагъэу щыпсэущтыгъэр 700-м тIэкIу къехъущтыгъ, ащ щыщэу зыныбжь икъугъэу дзэм ащ дэсигъэр нэбгырэ 500-м лъыкIахьэщтыгъ. Апэ дэдэу къуаджэм дэкIыгъагъэмэ ащыщыгъ ДзэлI Махьмуд Ахьмэд ыкъор. А лъэхъаным Махьмудэ кIэлэ чэпэхыгъ зыфаIорэм фэдагъ. КIэлэ гохь зэкIужьым кIочIэшхо хэлъыгъ. УблэпIэ еджапIэр къызэриухыгъэм нэмыкIыкIэ еджэжьыгъэу щытыгъэп. Ау гулъытэ чан иIагъ, изэхэшIыкI псынкIэу бэмэ алъыIэсыщтыгъ. Бэрэ емыгупшысэу Iоф къин хьазырхэм яээшIохын амал-къулайхэр къыфигъотыщтыгъэ, колхоз зэхэхьагъакIэу «Псэйтыку» зыфиIорэм лъапсэ фэзышIыгъэмэ ащыщыгъ.

Колхозник къызэрыкIоу, шIуанэ, куахъу, къазгъыр зыфэпIощтхэр иIэдэжьхэу IофшIэныр ригъэжьэгъагъ. Ау бэрэ лэжьакIомэ ахэтынэу хъугъэп: зыIэгъуапэхэр дэщэягъэхэу, зыкIуачIэ етыгъэу, хьалэлэу лэжьэрэ кIэлэ мытIырым колхозым ипащэхэм шIэхэу гу къылъатагъ. ЗэхэщэкIо дэгъу зэрэхъущтым къегуцэфагъэх, ІэнатIэ къыратынэу рахъухьагъ. Бригадирэу агъэнафэ, нэужым завхоз ашIы, етIанэ колхоз тхьаматэм игуадзэу мэлажьэ. Тыдэ зегъази, сыд ІэнатIэ зыIоти, Махьмудэ цIыфхэм ягунэсэу, ахэр ыгъэлъапIэхэу, лъытэныгъэ афыриIэу къырыкIуагъ. «Чылэ Iоф Iори Тыукъор (ятэжь ыцIэкIэ ныбджэгъухэр джаущтэу еджэщтыгъэх) нычэпэ псы чъыIэм хэтын» зыIонхэр чылэм къыдэкIыщтыгъэх.

ЛIыжъ шъырыт хьазырэу Бэджэшэ Былыхъу мы къуаджэм имызакъоу, хэкуми дэгъоу щызэлъашIэщтыгъэ. Коллективизацием зэхэщакIоу иIагъ, колхозник-ударникхэм яапэрэ Всесоюзнэ зэфэс лIыкIоу агъэкIогъагъ. Хэгъэгум къиныгъоу къыфыкъокIыгъэр апэ дэдэу зыгу екIугъэхэм ар ащыщыгъ.

Заом иапэрэ мафэхэм районкоматым иповесткэхэр къызыфэкIуагъэхэм загъэхьазырыгъ. Ахэм ДзэлI Махьмуди ащыщыгъ. ЗэолIхэр зыгъэкIуатэхэрэм Былыхъу ахэтыгъ. ДзэкIолIхэу Афыпсыпэ къоджэ Советым екIолIэнхэу ежьагъэхэр Пшызэ Iут дамбэм нэс Былыхъу ыгъэкIотагъэх. Чылэм къыгъэзэжьын зэхъум, ыкъо шъыпкъэм фэдэхэу ахэм яушъыигъ.

— Хэгъэгур Iофэу зыхэфагъэр сэ къэсымыIожьыми дэгъоу къыжъугурэIо, сикIалэх, — ыIуагъ Былыхъу. — СызэрэшъолъэIурэр ащ икъукIэ гу лъышъутэу, пыим нэлат ешъухыныр ары. Тэ талъэныкъокIэ шъукъэмыгумэкI. Зыпари къызэтедгъэнэщтэп.

А гущыIэхэр Махьмудэ егъэшIэрэу ыгу риубытагъэх. Тыдэ зегъази ахэр щыгъупшагъэхэп. ЛIыжъ шъхьацыфым гуфэбэныгъэ зыхэлъ гущыIэхэу къыIуагъэхэм арыбыбынэу тамэхэр къыгуагъэкIагъэхэу ащ къышIошIыщтыгъэ.

Махьмудэ частэу зыхэфагъэм бэрэ хэтынэу хъугъэп. Адыгэ кIалэр танкистхэр зыщагъэхьазырырэ курсым агъэкIуагъ. Ар мэзэ заулэкIэ къырагъэухи, танк кIочIэшхом итIысхьагъ. ЕгъашIэми исыгъэм фэдэу ар дэгъоу ыгъэIорышIэщтыгъ. Гъогу макIэп ащкIэ ыкIун фаеу хъугъэр.

Къалэу Таганрог тидзэхэм шъхьафит ашIыжьы зэхъум фашистхэр пхъашэу къэбэныжьыгъэх, къалэр зыIэкIэмытIупщын гухэлъ яIагъ, кIочIакIэхэр зэуапIэм къырагъэуалIэщтыгъэх, чIыгу бзыхьаф пэпчъ зыхагъанэщтыгъэ. ЧIыпIэ горэм Махьмудэ зыхэтыгъэ танк подразделениер къин щифэгъагъ, фашистхэм ар къаухъурэигъагъ. Командирыр а чIыпIэм къызыщаукIым унашъо зытын щымыIэ хъугъэ, танкистхэм ашIэщтыр амышIэу такъикъ заулэ горэм къызэтеуцуагъэх. Пыим а къэхъугъэр ышIагъэемэ, уахътэр зыгъэфедэн ылъэкIыщтыгъэ, ау игъо ифагъэп: взводым икомандирэу ДзэлI Махьмудэ чаныгъэ къызыхигъэфагъ — командирым ычIыпIэ иуцуагъ, унашъохэр ытыхэу ыублагъ. Ежь щысэу къыгъэлъагъорэмкIэ подразделением итанкистхэр зылъищэщтыгъэх. Фэкъулаеу, тэрэзэу унашъохэр зэритыхэрэм шIуагъэ къытыгъ, нэмыцхэм чIэнэгъэ инхэр аригъэшIыхэзэ, тилъэсыдзэхэр къызлъигъэIэсыгъэх, къалэри шъхьафит ашIыжьыгъ.

ДзэлIым лIыгъэу зэрихьагъэр частым икомандование лъыIэсыгъ, ЖъогьоПлъыжьым иорден танкист лIыхъужъым къыфагъэшъошагъ. Нэужым дивизием иполитотдел иначальник ДзэлIыр гущыIэгъу къышIыгъ, цIыф лъэпкъэу къызыхэкIыгъэри къыригъэIуагъ.

— Адыгэ пIуагъа, сикъош? — зэ шъхьакIэ дивизионнэ комиссарыр ащ къеупчIыгъ. — Смоленскэ фронтым сызыщэIэм адыгэ заулэмэ сарихьылIэгъагъ. Ахэр лъэшэу сыгу рихьыгъэх, псэемыблэжьэу заощтыгъэх. Лъэшэу сыгу къеорэр ащыщ горэми ыцIэ зэрэсымытхыгъэр ары.

Политотделым иначальник ыпкъ къикIыкIэ ДзэлIым мэфипшI отпуск къырати ядэжь къэкIогъагъ. А мафэхэр Махьмудэ янэу Мамыррэ ишъхьэгъусэу Айщэтрэ кIэ мэфэ гушIогъуагъэх. Бэдэд ахэм адэжь гушIуакIо къэкIогъагъэр. Бэджэшэ Былыхъу пIомэ, Махьмудэ кIэлъырыкIыщтыгъэп.

— Скъохэу ШъалихьэрэМахьмудэрэ орденхэр абгъэгумэ ахэлъхэу къэслъэгъужьыгъэхэм фэдэу къысшIошIы, — ыIощтыгъэ ДзэлIым Iуплъыхьэзэ Былыхъу. Ащ ыкъохэри апэрэ мафэхэм къащегъэжьагъэу заом имашIо хэтыгъэх.

— КъэошIэжьа, Былыхъу, заом тыбгъэкIуатэ зэхъум осыетэу къытфэпшIыгъагъэр? — лIыжъым Махьмудэ еупчIыгъ. — Мафэ горэми ахэр сщыгъупшагъэхэп. Джыри заом згъэзэжьымэ сщыгъупшэщтхэп.

Ным хъярэу къылъэгъужьыгъэм пае джэгу ышIыжьыгъагъ. ИгушIуагъо ошъо чIэгъым чIэфэжьыщтыгъэп. Пщынэо Iазэу Кобл ГъукIэхьан пщынэр къыгъаджэщтыгъэ. Заор къызежьагъэм къыщыублагъэу ащ фэдэ чэф чылэм къыдэхъухьажьыгъагъэп. КъуаджэмзэлъигъэшIорэ дзакIор къашъуи пчэгум къызекIыжьым, хьатыякIоу Абдзахэ Махьмудэ джэгур зэпигъэугъ.

— О чыл, ыкъо щытхъур игъогогъоу къызыфэкIожьыгъэ янэу Мамыр къэшъонэу нэузыр зытырилъхьажьыгъагъ, зэ ащ ылъэу тыкIэжъугъаплъ, — ыIуагъ Абдзахэм.

ХьатыякIом игущыIэ ыухыгъэ къодыеу ГъукIэхьани «Зыгъэлъатэр» пщынэм къыхыригъэдзагъ. Пшъэшъэ ныбжьыкIэу зыщытыгъэм фэдэу Мамыр Абдзахэм къыдэшъуагъ.

Мэфэ заулэ тешIагъэу танкистыр заом агъэкIотэжьыгъ. Заом зыкIожьыгъэм къыщегъэжьагъэу Махьмудэ зэо гъогу къиныбэ къыкIужьыгъ. КъоджэдэсхэркъызэрэпэгъокIыгъэхэр щыгъупшэщтыгъэп, письмэхэр къытхыщтыгъэ: «Мы уахътэм Украинэм тыщэзао. Сэ къуаджэм сыщэIэфэ сызхэт частым Запорожьер шъхьафит ышIыжьыгъ, джы Кривой Рог фэтыузэнкIыгъ. ПсэупIэу тызыдахьэхэрэм ащытлъэгъухэрэмэ тыгучIэ рахы, пыим жъалымыгъэу зэрихьагъэр тинэрылъэгъу. Жъалымыгъэу зэрихьагъэм пае пыир тэгъэпщынэжьы, аджалыр фэтэхьы».

ШIу дэдэ ылъэгъурэ ихэгъэгу джащ тетэу Махьмудэ фэзаощтыгъэ, текIоныгъэр къызысыщт мафэм икъэгъэблэгъэн иIахьышIу хишIыхьагъ. Ау зыкIэхьопсыщтыгъэ ТекIоныгъэм и Мафэ къылъэгъужьынэу Махьмудэ инасып къыубытыжьыгъэп. Младшэ лейтенантэу, танкым икомандирэу ДзэлI Махьмудэ мэзаем 1945-рэ илъэсым уIагъэу телъхэм ахьылIыкIыгъ, Латвием щагъэтIылъыгъ.

ХЪУЩТ Щэбан.

БЛАГЪОР ЗЫГЪЭЩЩЫНЭГЪЭ ШЪУЗЫР

(Iотэжь)

Зэгорэм зы лIырэ ащ ишъузырэ щыIагъэх. Шъузым ыжэ ымыгъэуцоу, шэн псынкIэу, езэгъырабгъу имыIэу щытыгъ. Ащ пае лIыр нэф зэрэшъэу шакIо е мэзым пхъащэ кIоти, пчыхьэшъхьэ кIахэ охъуфэ иунэ къэкIожьыщтыгъэп.

ЛIыр мафэ горэм мэзым къыщикIухьэу хэтызэ мыIэрысэ плъыжьыбзэхэр зыпизыбзэ чъыг горэм рихьылIагъ. Чъыгым пыплъыхьэмэ къыдекIокIызэ, уцхэм зэлъабгъагъэу псынэжъ горэ ылъэгъугъ. Ышъхьэ къыпхъотагъ.

— Ары, джы къэзгъотыгъ сишъуз шэнычъэжъ сызэрэIэпыкIыжьыщт шIыкIэр, — зэриIожьыгъ.

Кум мыIэрысэр изы къышIи, мыIэрысэ закъо гори ишъуз къыфихьынэу иджыбэ рилъхьагъ. Пхъэу къыпиупкIыгъэхэр кум къыришIыхьэжьи, унэм къэкIожьыгъ.

— Непэ мэзым зы мыIэрысэ чъыг дэхэ дэдэ горэ щыслъэгъугъэти, мы зы мыIэрысэр о къыпфэсхыгъ, — риIуагъ шъузым. Адрэр къэгубжыгъ:

— МыIэрысэ чъыгышхом щыщэу сэ зы мыIэрысэ закъо нахь къысэупэсыгъэп, ара? Неущ сэ мэзым сыздащи, мыIэрысэ къызэращэрэр плъэгъун.

— Ашъыу, умыгубжыба, пчэдыжь уздэсщэнышъ, узыфаем фэдиз мыIэрысэ къэуугъоинба, — ыIуагъ лIым.

ЯтIонэрэ мафэм лIым ишъуз кум зыдыригъэтIысхьи, мэзым зэдэкIуагъэх. МыIэрысэ чъыгыр чыжьэкIэ ригъэлъэгъугъ. Шъузыр зытеуцорэм емыплъыхэу мыIэрысэхэм адэплъыемэ кIозэ, псынэжъым ифагъ.

— Ох гущи, джы сыгу псэфыжьыгъэ, — ыIозэ, пхъэ кухьэр къыщи, лIыр иунэ къэкIожьыгъ.

Мэфэ заулэ тешIагъэу лIым хъугъэр зэригъэшIэн ыIуи мэзым кIуагъэ. КIэпсэ кIыхьэ гори зыдиштагъ. КIапсэр псынэ куум ридзыхи къыдищэжьэу ригъэжьагъ, хьылъэу зыгорэ ащ пылъыгъ: «Сыд шъуIуа?»— ыIозэ къыдищэягъэм зеплъым, блэгъошхо горэм кIапсэм зыкъыпигъэнагъэу ылъэгъугъ.

ЛIыр къэтхытхыгъ, кIапсэр ритIупщэхыжьын зыщиIощтым, благъор къэгущыIи къелъэIугъ:

— О мардж, псынэм симыдззэжь гущ, ащ зы бзылъфыгъэ исышъ, псэукIэ къыситырэп, «икI, мыщ икIи тыди кIо» еIо. ЛIым «хъунба адэ» ыIуи, благъор псынэм къырищыжьыгъ. Благъор лъэшэу гушIуагъэ, тIури ныбджэгъу зэфэхъугъэх.

— СишIуагъэ озгъэкIыжьы сшIоигъу, арышъ, къэлэшхо горэм сыщи, ащ цIыфхэм щагъэфедэрэ псыр щисшъунышъ згъэгъущт. Ори тIэкIу зытешIэкIэ ащ къакIуи къэлэдэсхэм яIу: «Сэ сисэшхокIэ мы благъор IузгъэкIышъущт». Дышъэ бэдэдэ къыуатыщт. УисэшхокIэ къысфилъызэ шIы, сэри сыIукIошъыкIынышъ сыIукIыжьын, ори бай ухъун, — ыIуагъ благъом.

ЗэриIуагъэу IукIошъыжьы зэхъум къызэджэкIыжьи лIым къыриIуагъ:

— Джы о баишхо ухъугъ. Сэ джыри нэмыкI къалэ горэм сыкIонышъ, япс сыIугъолъхьани сыубытыщтышъ, ащ укъэкIокъон. Мы Iофыр ишIупIэм къыщэрэн.

ЗэгурыIуагъэх. Благъор нэмыкI къалэ горэм кIуи, япс ришъоу ригъэжьагъ. ЦIыфхэр благъом зэрэIэкIэкIыщтхэм еусэх, ау хэкIыпIэ агъотырэп. Аузэ, адрэ къалэр къэзыгъэнэжьыгъэм лъыIэсыгъэх, елъэIугъэх ишIуагъэ къаригъэкIынэу. ЛIыр апэу къеуцолIагъэп, ау дышъэр нахьыбэу къызыратым дихьыхыгъ. Благъом зэрезэгъыгъэри щыгъупшагъ, цIыфхэр ыгъэгугъагъэх. Къалэм къэкIуагъ. Псым пэIулъ благъом лIыр зелъэгъум къэгубжыгъ:

— УкъэмыкIу осIогъагъэба?

ЛIыр елъэдэкъаозэ благъом техьэу ригъэжьагъ. Благъор джыри гурымызэ къеджагъ:

— УкъэмыкIонэу къыосIогъагъэба?

ЛIыр гугъуемылI зыригъэшIызэ техьэ зэхъум, благъор «укъэмыкIуат нахь, усыупIэIущт!» — ыIуи кIыигъэ.

— ЛIым «сэ сыкъэкIонэу сыфаеп, ау сишъуз сауж итэу къыслъэчъэ», — ыIуагъ.

Благъом ар зызэхехым ащ дэжьым IукIыжьи, къэлэдэсхэм япси къытIупщыжьыгъ. Шъузым илIи нахь бай хъугъэ.

Мы къэбарыр Тыркуем адыгэ кIалэхэм къыщыдагъэкIырэ гъэзетэу «Жьынэпс» зыфиIорэм тыркубзэкIэ къыхиутыгъ. АдыгабзэкIэ ахэм къафэзыIотэжьыгъэр Къушъхьэ Фикри. Ар Тыркуем ит адыгэ къуаджэу Сасыкъхьаблэ къыщыхъугъ.

МЭФЭШIУКЪО Щангул.

КЪАЛЭМ ИУРАМХЭР АГЪЭКIЭЖЬЫХ

Къэрэщэе-Щэрджэсым. Республикэм икъэлашъхьэу Щэрджэскъалэ иурамхэм ягъэцэкIэжьын къэлэ бюджетым сомэ миллион 80 фэдиз щыфыхахыгъ.

Къэлэ администрацием иIэшъхьэтетэу Петр Коротченкэм къызэриIуагъэмкIэ, мылъкоу пэIухьащтыр зэрагъэнэфагъэм ишIуагъэкIэ гъогухэм ащыщхэм чIыпIэ-чIыпIэу ахэIэзыхьэжьыщтых, зарагъэушъомбгъущт, транспортыр пэрыохъу имыIэу ахэм ащызекIонэу агъэпсыщт.

— Республикэм ипащэхэм ашIэ федэ зыхэль мы Iофым изэшIохын мылъкоу пыкIодэщтыр бюджетым къызэрэхэхэкIыщтыр, гухэлъыр зэрэдгъэцэкIэщтым тишъыпкъэу ыуж тызэрихьагъэр. ТранспортымкIэ къиныгъоу тызэхэт идэгъэзыжьын пылъыщт комиссиери зэхэтщагъ, — ыIуагъ Петр Коротченкэм.

ХЬАШЪЫКЪОЕ Олег.

Спорт Спорт

Баскетбол. Апшъэрэ купыр

«Динамэр» медальхэм афэбэнэщт

«Динамо» Ставрополь — «Динамо» Мыекъуапэ — 69 — 71.
Гъэтхапэм и 27-м Ставрополь щызэдешIагъэх.

ТелефонкIэ къатыгъ. Мыекъопэ «Динамэм» итренер шъхьаIэу, АР-м изаслуженнэ тренерэу Андрей Синельниковым къызэриIуагъэмкIэ, ешIэгъур зыхьыщтыр къэшIэгъуаеу щытыгъ. Такъикъи 10 къызэнэм Ставрополь икомандэ очкоуи 10-кIэ тапэ итыгъ. Адыгеим испортсменхэм хъурджанэм Iэгуаор зэкIэлъыкIоу тIогъогогъо радзагъ. ЗэIукIэгъур зыхьыщтымкIэ упчIабэ щыIэ хъугъэ. Мыекъуапэ икомандэ хэт баскетболистхэр дэгъоу ешIэщтыгъэх, зы нэбгырэ къахэтымыгъэщэу, зэкIэми такъыщытхъун фаеу А. Синельниковым елъытэ.

Валентин Кубраковым хьагъэм Iэгуаор редзэ, пчъагъэр 71:67-рэ хъугъэ. Ставрополь икомандэ хъурджанэм Iэгуаор ридзэнэу игъо ифагъ — пчъагъэр 71:69-рэ. Мыекъопэ спортсменхэр ухъумэн Iофыгъомэ нахь агъэгумэкIыхэ. СекундиплI къэнагъэу бысымхэр апэкIэ къилъыгъэх. Iэгуаор хъурджанэм радзэнышъ, текIоныгъэр ахьын ямурад, ау ар къадэхъурэп. Iэгуаор хьагъэм имыфэу мыекъопэ баскетболистмэ къаIэкIэхьагъ, секундиплIым къыкIоцI пчъагъэр бысымхэм зэблахъунэу амал яIагъэп.

ЯтIонэрэ зэIукIэгъур

«Динамо» Ставрополь — «Динамо» Мыекъуапэ — 73:82.
Гъэтхапэм и 28-м Ставрополь щызэдешIагъэх.

ЯтIонэрэ ешIэгъур Адыгеим икомандэ зэрихьыщтыр пчъагъэм къыушыхьатыщтыгъ. Бысымхэр, гуIагъэх, егугъугъэх, ау тибаскетболистхэм ашIокIынхэ алъэкIыгъэп.

Командэхэр зэIукIэнхэм ыпэкIэ Ставропольрэ Мыекъуапэрэ очко пчъагъэу яIэр бэп зэрэзэтекIыщтыгъэр. Бысымхэм ешIэгъухэр зытшIуахьыхэкIэ финалым хэфэнхэу гугъэ яIэ хъущтыгъэ. Мыекъопэ командэм ешIэгъуитIури къызэрихьыгъэм ишIуагъэкIэ апэ ит команди 4-мэ ащыщ хъугъэ, финалым хэхьагъ. Медальхэм афэбэнэнэу фитыныгъэ иIэ зэрэхъугъэм фэшI тыфэгушIо, гъэхъагъэхэр ышIынхэу фэтэIо.

«Динамэр» гъэтхапэм и 30 — 31-м Щэрджэскъалэ щыIукIэщт чIыпIэ командэу «Эльбрусым». А ешIэгъухэр зэрахьыщтхэм тэрыкIэ мэхьанэ иIэжьэп. «Динамэм» финалым зыфегъэхьазырышъ, баскетболист ныбжьыкIэхэм зауплъэкIунэу амалхэр яIэщтых.

Футбол. А. Абрамовым и Кубок

«Приставхэм» хэта адешIэщтыр?

Зэнэкъокъухэр аухынкIэ ешIэгъу заул ныIэп къэнагъэр. Анатолий Абрамовым и Кубок къыдэхыгъэным фэгъэхьыгъэ зэIукIэгъухэу стадионэу «Юностым» щыкIохэрэм ащызэнэкъокъугъэхэр финалым и 1/4-м ыкIи финалныкъом ахэфагъэхэр арых.

Командэхэр яухьазырыныгъэкIэ зэрэзэтекIыхэрэр ешIэгъухэм якIэухэм къагъэлъагъо. ЗэIукIэгъухэр зэраухыгъэхэр: **АРГ — «Старт» — 7:3, «Газпром» — УВД — 1:3, «Приставхэр» — «Кавказ» — 7:1, «Динамо» — «Олимп» — 3:2, «Приставхэр» — «Динамо» — 1:0.**

«Олимпыр» дэгъоу «Динамэм» дешIагъ. ТекIоныгъэр милицием икомандэ зэрихьыгъэм фэшI «Олимпыр» зэрэбгъэмысэн щымыIэу къытщыхъугъ. Андрей Ушениныр «Динамэм» хэпшIыкIэу къыхэщы. Ащ аритыгъэ Iэгуаор тIогъогогъо «Олимпым» икъэлапчъэ «Динамэм» дидзагъ. А. Ушениными къэлапчъэм ихъагъэ Iэгуаор зэ ридзагъ.

Финалныкъом «Динамэр» «Приставхэм» ащыIукIагъ. А. Ушениным шъобж къызытыращэм ешIэгъум хэлэжьэн ылъэкIыгъэп — ар «Динамэм» къегоуагъ, ыпэкIэ дэгъоу щешIэн, ухъумакIохэр бэрэ зыгъэгумэкIын зылъэкIыщт футболист хэмытэу тIорэп, ау «Динамэр» ущытхъунэу тлъэгъугъэп.

«Приставхэр» финалым хэхьагъэх. АРГ-р неущ УВД-м дешIэщт. ТекIоныгъэр къыдэзыхырэр финалым «Приставхэм» ащыIукIэщт.

Сурэтым итхэр: «Приставхэр» апэкIэ илъыгъэх, Еутых Руслъан игъусэхэр зылъещэх.

ШъошIа, зэхэшъухыгъа?

Стадионэу «Юностым» щаублэ

Урысыем футболымкIэ изэнэкъокъу хэлэжьэрэ командэхэу ятIонэрэ купэу «Къыблэм» хэтхэм тигъэзэтеджэхэр къакIэупчIэх. Ар къыдэтлъыти, къэбарыкIэхэм спортыр зикIасэхэр ащыдгъэгъозэнхэу итхъухьагъ.

ЯтIонэрэ купэу «Къыблэм» Урысыем изэнэкъокъухэр мэлылъфэгъум и 10-м щаублэщтых. Мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» Таганрог икомандэу «Таганрогым» тикъалэ щыIукIэщт.

Купэу «Къыблэм» щешIэщтхэр:

1. **«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ**
2. **«Черноморец» Новороссийск**
3. **«Торпедо» Ермэлхьабл**
4. **«Мэщыкъу» Пятигорск**
5. **«Энергия» Волжский**
6. **«Батайск» Батайск**
7. **«Краснодар-2000» Краснодар**
8. **«Астрахань» Астрахань**
9. **СКА Ростов-на-Дону**
10. **«Динамо» Ставрополь**
11. **«Дагдизель» Каспийск**
12. **«Кавказтрансгаз» Рыздвяный**
13. **«Ангушт» Назрань**
14. **«Таганрог» Таганрог**
15. **«Автодор» Владикавказ**
16. **«Бислан» Бислан**
17. **«Митос» Новочеркасск.**

Мыекъопэ «Зэкъошныгъэр» Абхъазым щыIагъ. Ныбджэгъу ешIэгъухэу иIагъэхэм, тикомандэ хэгъэгум изэнэкъокъухэм зэрафэхьазырым, нэмыкIхэми тренер шъхьаIэу, спортымкIэ мастерэу ЗекIогъу Муратэ къариIуалIэрэр шIэхэу къыхэтыутыщт.

Адыгэ Республикэм истадион шъхьаIэ Мыекъуапэ щашIы. Джырэ уахътэ зэнэкъокъухэр зыщызэхащэнхэ алъэкIыщтыр стадионэу «Юностыр» ары. Арышъ, футболыр зикIасэхэм тIэкIу къяхьылъэкIыщтми, стадионыкIэу «Юностым» кIонхэ фае. Транспорт Iофыгъохэр къалэм иIэшъхьэтетхэм дэгъоу агъэцэкIэщтхэу тагъэгугъагъ.

Футболыр зикIасэхэр, шъукъакIу стадионэу «Юностым», шъуеплъ «Зэкъошныгъэм» иешIакIэ, шъуфэгумэкIызэ Iэгу шъуфытеу. Адыгеим зы команд ныIэп иIэр — ащ сыдигъуи тыригъусэн фае.

Дзюдо

ТибэнакIохэм ящытхъу хагъахъо

Урысыем и Къыблэ шъолъыр дзюдомкIэ изэнэкъокъухэр гъэтхапэм и 26 — 28-м Налщык щыкIуагъэх. Илъэс 23-м нэс зыныбжьхэр апэрэ чIыпIэхэм афэбэнагъэх. Адыгеим ибатырхэм медалиплI къафагъэшъошагъ.

ШъэоцIыкIу Рустам килограмм 73-м нэс къэзыщэчырэмэ якуп дышъэ медалыр къыщыдихыгъ. Тренерэу Беданыкъо Рэмэзанэ ар егъасэ.

Пщыдатэкъо Рэмэзан, кг 60, ящэнэрэ хъугъэ. Тренерхэу Хьэшхъуанэкъо Айваррэ Хьабый Байзэтрэ ащ ипащэх. Хьаткъо Адам, кг 66-рэ, ящэнэрэ чIыпIэр къыдихыгъ. Бэдждыдэ Вячеслав ары тренер-кIэлэегъаджэр.

Хъущт Ахьмэдхъани ящэнэрэ чIыпIэр къыфагъэшъошагъ. Тренер-кIэлэегъаджэу Хьэшхъуанэкъо Айвар ипащэу дзюдом зыфегъасэ.

Медальхэр зэIукIэгъумэ къащыдэзыхыгъэ батырхэр Урысыем икIэух зэнэкъокъухэу мэлылъфэгъу мазэм и 28 — 30-м Ульяновскэ щыкIощтхэм ахэлэжьэнхэу фитыныгъэ яIэ хъугъэ. ТибэнакIохэм яухьазырыныгъэ хагъэхъонэу, ямедальхэмкIэ тагъэгушIонэу тафэлъаIо. Мыекъопэ бэнэпIэ еджапIэм зиужьыжьынэу зэриублагъэм тырэгушхо.

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьазырыгъэр ЕМТIЫЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэхэр:
Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэр, иминистрэхэм я Кабинет

КъыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур.Крестьянскэр, 236

Редактор шъхьаIэр
ДЭРБЭ ТИМУР

Редакциер зыдэщыIэр:
385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр: 52-16-79,
редактор шъхьаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,
редактор гуадзэрпшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр: 52-16-77.
E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыпIэ гъэIорышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым къыхиутыхэрэм мышъыпкъагъэу къахафэхэрэмкIэ къэзытхыгъэхэм пшъэдэкIыжь ахы. Къатхэрэмрэ гъэзетым щылажьэхэрэмрэ яеплъыкIэ зэтемыфэн ылъэкIыщт. Гъэзетеджэхэм къытфагъэхьырэ тхыгъэхэр зэхэтфыхэрэп ыкIи къэзытхыгъэхэм аIэкIэдгъэхьажьыхэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, къ. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

Пчъагъэр 6411
Индексхэр 52161 52162
Зак. 830

Хэутыным узщыкIэтхэнэу щыт уахътэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр
Сыхьатыр 18.00